

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta
Katedra ekonomiky a účetnictví

Bakalářská práce

Daň z příjmů ze závislé činnosti u vybrané skupiny poplatníků

Vypracoval: Kristýna Žaludová
Vedoucí práce: Ing. Marie Vejsadová Dryjová, Ph.D.

České Budějovice 2021

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Kristýna ŽALUDOVÁ
Osobní číslo: E18080
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku
Téma práce: Daň z příjmů ze závislé činnosti u vybrané skupiny poplatníků
Zadávající katedra: Katedra účetnictví a financí

Zásady pro vypracování

Cíl:

Cílem práce je vyhodnocení zatížení daní z příjmů ze závislé činnosti u vybrané skupiny poplatníků.

Metodika:

Teoretická část práce charakterizuje základní pojmy spojené s daní z příjmů fyzických osob, blíže se zaměřuje na daň z příjmů ze závislé činnosti. Zároveň uvádí možnosti daňového zatížení. Praktická část práce analyzuje současný uplatňovaný základ daně z příjmů ze závislé činnosti. Dále, pracuje s možností zrušení superhrubé mzdy od roku 2021 a jejího dopadu na daňové zatížení poplatníka. Součástí praktické části je rovněž analýza efektivní sazby daně v důsledku případného zrušení superhrubé mzdy. Závěr práce vyhodnocuje dopad daňového zatížení poplatníků v důsledku případného zrušení superhrubé mzdy a vývoje efektivní sazby daně v hodnoceném období.

Použité metody v BP – řízený rozhovor, komparace, analýza, syntéza.

Databáze – interní materiály vybraných poplatníků.

Osnova:

1. Úvod.
2. Daň z příjmů fyzických osob – základní pojmy.
3. Daňové zatížení.
4. Charakteristika vybrané skupiny poplatníků.
5. Analýza daně z příjmů ze závislé činnosti u vybraných poplatníků.
6. Vyhodnocení.
7. Závěr.

Rozsah pracovní zprávy: 40-50 stran formátu A4

Rozsah grafických prací: v případě potřeby

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam doporučené literatury:

- Hnátek, M. (2016). *Zcela legální daňové triky: pro podnikatele, svobodná povolání, pronajímatele, zaměstnance, studenty, seniory*. Praha: ESAP.
- Macháček, I. (2019). *Optimalizace daně z příjmů fyzických osob: postupy, jak platit co nejnižší daň*. Olomouc: ANAG.

Marková, H. (2020). *Daňové zákony 2020: úplná znění platná k 1. 1. : účetně daňového balíčku*. 31. vydání. Praha: Grada.
Kolektiv. (2019). *Optimalizace daně: bez chyb, pokut a penále*. Český Těšín: Poradce.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Marie Vejsadová Dryjová, Ph.D.**
Katedra účetnictví a financí

Datum zadání bakalářské práce: **11. listopadu 2020**
Termín odevzdání bakalářské práce: **15. dubna 2021**

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Stučkova 13^m
370 05 České Budějovice

doc. Dr. Ing. Dagmar Škodová Parmová
děkanka

doc. Ing. Milan Jílek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 5. února 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum

Kristýna Žaludová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Ing. Marii Vejsadové Dryjové, Ph.D. za cenné připomínky a odborné rady, vřelý a pečlivý přístup.

Obsah

I.	Literární rešerše	3
	Úvod.....	3
2	Daň z příjmů fyzických osob – základní pojmy	4
2.1	Základní definice daní	4
2.2	Definice poplatníka daně z příjmů	4
2.3	Předmět daně z příjmů fyzických osob	5
2.4	Základ daně a daňová ztráta	5
2.5	Druhy příjmů	6
2.5.1	Příjmy ze závislé činnosti.....	6
2.5.2	Příjmy ze samostatné činnosti	8
2.1.1	Příjmy z kapitálového majetku.....	8
2.5.3	Příjmy z nájmu	9
2.5.4	Ostatní příjmy.....	9
2.6	Příjmy osvobozené od daně a bezúplatné příjmy	9
2.6.1	Osvobozené zaměstnanecké příjmy	10
2.7	Nezdanitelná část základu daně.....	11
2.8	Sazba daně	11
2.8.1	Solidární zvýšení daně	12
2.1	Zdaňovací období	12
3	Daňové zatížení.....	13
3.1	Daňová optimalizace a snížení daně.....	13
3.1.1	Optimalizace daně.....	13
3.1.2	Slevy na dani	13
3.2	Daňové zvýhodnění	14
3.3	Výpočet daňové povinnosti	15
2.1.1	Záloha na daň z příjmů.....	15

3.3.1	Srážková daň	16
3.4	Konec zúčtovacího období	16
3.4.1	Roční zúčtování.....	17
3.4.2	Daňové přiznání	17
3.5	Sociální pojištění	17
3.5.1	Zdravotní pojištění	18
3.5.2	Sociální zabezpečení	18
3.6	Efektivní sazba daně.....	19
II.	Praktická část	20
4	Metodika	20
5	Charakteristika vybrané skupiny poplatníků	24
6	Analýza daně z příjmů ze závislé činnosti u vybraných poplatníků.....	27
6.1	Nízkopříjmoví poplatníci.....	27
6.2	Středně příjmoví poplatníci	29
6.3	Vysokopříjmoví poplatníci	31
6.4	Porovnání jednotlivých let.....	35
6.5	Bezdětní a poplatníci s dětmi	37
6.6	Porovnání rozšířené efektivní sazby.....	39
6.7	Výpočet hraničních mezd	40
7	Vyhodnocení a diskuse	43
8	Závěr	47
	Summary.....	48
	Zdroje.....	49
	Seznam zkratk	51
	Seznamy.....	52
	Přílohy.....	53

I. Literární rešerše

Úvod

K volbě tématu „*Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti u vybrané skupiny poplatníků*“ vedlo několik důvodů. Tím nejzazším je fakt, že placení daní se týká každého (ekonomicky aktivního) jedince. V České republice je nejfrekventovanějším příjmem fyzických osob právě příjem ze závislé činnosti, a tak je rozhodujícím pro většinu domácností.

Andrlík (2014) ve svém článku uvedl: „*Daň z příjmu fyzických osob je vnímána jako nepopulární daň většinou společnosti, vzhledem k jejímu přímému dopadu na 99 % ekonomicky aktivního obyvatelstva.*“¹

Pro širokou veřejnost je daň z příjmů stále aktuální téma a je tedy žádoucí snižování přímých daní. Na tuto daň je kladen velký nátlak, musí pojmout širokou škálu úkolů, a přitom být jasná a srozumitelná. Právě z těchto důvodů podléhá častým změnám.

Nominální sazba daně z příjmů ze závislé činnosti je v Česku od roku 2008 ve výši 15 %. Její vypovídající hodnota není příliš přesná, nezohledňuje totiž možnosti snižování daně (slevy na dani, daňová zvýhodnění, odčitatelné položky od základu daně a další). Pro účely srovnání daňové zátěže se v případě této práce použije ukazatel efektivní sazba daně. Tento ukazatel vyjadřuje skutečnou míru zatížení konkrétního poplatníka. Je procentním vyjádřením výsledné daňové povinnosti ku hrubé mzdě poplatníka. Na rozdíl od nominální sazby tedy odráží skutečnou daňovou zátěž.

Dalším důvodem pro výběr tohoto tématu je zrušení superhrubé mzdy. Ta byla zavedená v roce 2008 spolu s nominální sazbou daně. Tento koncept je založen na principu zdanění hrubé mzdy sečtené se sociálním pojištěním placeným zaměstnavatelem. Vančurová, Klaraz (2017) uvádí, že Česká republika byla tehdy jediná země v Evropě, která tento koncept uplatňovala.

Předmětem bakalářské práce bude výpočet a porovnání efektivních sazeb poplatníků. Cílem práce bude vyhodnocení zatížení daní z příjmů ze závislé činnosti u vybrané skupiny poplatníků.

¹ Andrlík, B. 2014. Measurement of Effectiveness of Personal Income Tax in the Tax System of the Czech Republic. s. 307.

2 Daň z příjmů fyzických osob – základní pojmy

2.1 Základní definice daní

Daň je povinná, zákonem stanovená platba, která plyne do veřejného rozpočtu z důchodů poplatníků. Tato platba je nenávratná, neekvivalentní a neúčelová. Z právního pohledu se jedná o normu, která je stanovena zákonem. Jednou z nejdůležitějších funkcí daní je **funkce fiskální**, tedy naplnění veřejných rozpočtů. Při nesprávném fungování některých tržních mechanismů pomáhá **funkce alokační**, která koriguje daně pro optimální rozvoj společnosti. Hovoříme zde buď o daňové podpoře, kdy stát podporuje rozvoj pomocí daňových úspor, nebo o daňovém výdaji, kdy stát snižuje daně na místech, kde snížení daní prospěje společnosti. **Redistribuční funkce** se stará o srovnávání rozdílů mezi bohatší a chudší vrstvou společnosti. Právě již zmiňovaný pojem neekvivalentnost se pojí právě s přerozdělováním. Z psychologie je známo, že stimul = podnět zvenčí, který člověka vede k nějaké aktivitě. **Stimulační funkce** daně motivuje daňové subjekty pomocí daňových úspor nebo naopak pohružkou vyššímu zdanění. **Stabilizační funkce**, jak jinak, než že stabilizuje a zmírňuje výkyvy ekonomického cyklu. V období recese stát odčerpává do státního rozpočtu více peněz, které si schovává, nebo by měl schovávat, na období poklesu a dna (Vančurová, 2020).

2.2 Definice poplatníka daně z příjmů

Poplatníkem daně z příjmů fyzických osob jsou, jak již plyne z názvu, osoby fyzické. Mohou být daňovými rezidenty nebo nerezidenty. Daňovým rezidentem České republiky je osoba, která žije na území České republiky, nebo se zde zdržuje více než polovinu kalendářního roku; počítá se souvislý pobyt, nebo pobyt v několika obdobích. Jejich daňová povinnost plyne jak z příjmů vzniklých na území České republiky, tak i z příjmů ze zahraničí. Daňovými nerezidenty jsou osoby, o nichž rozhodnou mezinárodní smlouvy, nebo které nesplňují podmínky daňového rezidenta. Jejich daňová povinnost plyne pouze z příjmů na území České republiky (zákon 586/1992 Sb.).

2.3 Předmět daně z příjmů fyzických osob

Předmětem daně je obecně jakýkoliv příjem, peněžní či nepeněžní, který je ale možné peněžně ocenit. Aby to nebylo tolik jednoduché, existuje řada příjmů, které příjmem jsou, lze je ale osvobodit od povinnosti platit z nich daň. Důležitým aspektem u předmětu daně je okamžik, kdy ho zaměstnanec obdrží, především kvůli odvodu srážkové daně a zálohy na daň. U zaměstnaneckých příjmů se jedná o okamžik, kdy s příjmem může disponovat (Pelech,2020).

Příjmy fyzických osob se dělí do několika kategorií. Každá z kategorií má svoje pravidla a podmínky, podle kterých se jednotlivé příjmy zařazují. Podle těchto pravidel je možné i zjištění, že daný příjem předmětem daně není.

Předmětem daně z příjmů fyzických osob jsou:

- příjmy ze závislé činnosti,
- příjmy ze samostatné činnosti,
- příjmy z kapitálového majetku,
- příjmy z nájmu,
- ostatní příjmy.

Poplatník může mít jeden, více (nebo žádný) z příjmů, které budou předmětem daně. Jednotlivé příjmy jsou dílčí základy daně a při jejich sečtení dostaneme základ daně. Příjmem se rozumí i nepeněžní transakce a směna (Zákon 586/1992 Sb.).

2.4 Základ daně a daňová ztráta

Základ daně se rozděluje do pěti rozčleněných skupin, každá z nich má svá pravidla, podle kterých se postupuje u zjištění dílčího základu daně. Zatímco příjmy ze závislé činnosti a samostatné činnosti podléhají sociálnímu pojistnému a jsou to příjmy zpravidla soustavné. Příjmy z kapitálového majetku a příjmy z nájmu jsou příjmy majetkové. Příjmy, které nelze definovat předešlým způsobem (nezapadají ani do jedné ze zmíněných skupin), zpravidla z důvodu nepravidelnosti, patří do skupiny ostatních příjmů. Neplatí se z nich pojistné (Vančurová, 2020).

Podle Vančurové (2020), nemůže být základ daně z příjmů nikdy nižší, než dílčí základ daně z příjmů. Z Tabulky 2.1 uvedené níže je patrné, že v případě ztráty se dílčí základy podle §7-§10 počítají zvlášť od základu podle §6 dle zákona o daních z příjmů.

Tabulka 2.1 *Výpočet základu daně*

Dílčí základ daně dle §7
Dílčí základ daně dle §8
Dílčí základ daně dle §9
Dílčí základ daně dle §10
Souhrn dílčích základů daně nebo daňová ztráta
- Položky odčitatelné od ZD
+ Dílčí základ daně dle §6
= Základ DPFO

Zdroj: vlastní zpracování na základě: (Šubrt, 2020).

Ztráta je v případě fyzické osoby možná pouze u příjmů ze samostatné činnosti a z nájmu², kdy si poplatník může uplatnit ztrátu kdykoliv v jakékoli výši v následujících pěti letech (Hnátek, 2020).

Zákon o daních z příjmů říká, že základem daně je částka, která je rozdílem mezi příjmy poplatníka za zdaňovací období a výdaji, které jsou prokazatelně vynaložené a bez nichž by příjmu nebylo možné dosáhnout, zajistit nebo si ho udržet. Pokud poplatníkovi plyne v jednom zdaňovacím období více příjmů, za základ daně považujeme součet dílčích základů daně. Pro každý dílčí základ daně platí jiná, i když obdobná pravidla. (Zákon 586/1992 Sb.).

2.5 Druhy příjmů

2.5.1 Příjmy ze závislé činnosti

Příjmem ze závislé činnosti se rozumí příjem, na který má poplatník nárok díky pracovněprávnímu vztahu, služebnímu nebo členskému poměru nebo jinému takovému poměru. Příjmy členů družstva, společníků ve společnostech s ručením omezeným a komanditisté v komanditních společnostech, kterým plyne příjem za práci v daných společnostech. Za příjem je považována i odměna člena řídicích orgánů právnické osoby či likvidátora. Za příjem se považuje pravidelný i jednorázový obnos dosažený vykonáním závislé činnosti podle pokynů plátce. Poplatník vykonávající závislou činností se označuje jako zaměstnanec. Plátcem daně je zaměstnavatel (Zákon 586/1992 Sb.).

² Výdaje je možné uplatnit i u ostatních příjmů, pokud se jedná o příležitostný nájem nebo samostatnou činnost s příjmem do 30 000 Kč za rok (Zákon 586/1992 Sb.).

V České republice je téměř 4,15 miliony zaměstnanců³, z čehož plyne fakt, že dílčí základ daně z příjmů ze závislé činnosti je nejnižším příjmem českých domácností. Tento příjem není možné snížit o jakékoliv výdaje. Naopak je tento příjem ještě zvýšen o pojistné placené zaměstnavatelem, známé jako superhrubá mzda (Vančurová, 2020).

Podle Pelecha (2020), jsou příjmy z pracovněprávního vztahu podle zákoníku práce, tedy pracovní poměry, dohody o provedení práce a dohody o provedení činnosti a jiné poměry.

Dohody o provedení práce jsou velice oblíbené, především proto, že z nich většinou neplyne povinnost odvádět sociální či zdravotní pojištění. Toto platí, pokud poplatník nedosáhne většího příjmu, než 10 000 Kč za měsíc. U těchto smluv je stanovena zákoníkem práce maximální 300hodinová smlouva u jednoho zaměstnavatele. U **dohody o provedení činnosti**, může vzniknout povinnost účasti na veřejnoprávním pojištění při větším příjmu z této dohody, než jsou 3 000 Kč (od roku 2021 se jedná o částku 3 500 Kč). Pracovní doba u této dohody nesmí překročit v průměru polovinu týdenní pracovní doby (Vančurová, 2020).

Pokud je zaměstnanec jakkoliv zvýhodněn (například levnějším nákupem firemních produktů, firemních akcií, zvýhodněné bydlení), je rozdíl mezi cenou zaplacenou zaměstnancem a cenou obvyklou brán jako příjem pracovníka (Pelech, 2020).

2.5.1.1 Superhrubá mzda

Superhrubá mzda (dále jen SHM) je velice diskutované téma již od jejího zavedení v roce 2008, kdy se zrušila daňová pásma a zavedla se jednotná sazba daně 15 % (Pelech, 2020).

SHM vznikne sečtením hrubé mzdy poplatníka a sociálním pojistným zaplaceným zaměstnavatelem. Základ daně se tedy zvýšil o 33,8 %, tedy o 9 % ze zdravotního pojištění a 24,8 % na sociální zabezpečení. Z tohoto základu se vypočte daň.

Od 1. 1. 2021 se tento způsob nepoužívá a nyní je základem daně hrubá mzda poplatníka snížená o nezdanitelné části základu daně. Rozdíl ve výpočtu pro předešlé roky a letošní rok je uveden v Tabulce 2.2 (Vančurová, 2020).

³ Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy - 1. čtvrtletí 2021 | ČSÚ. Český statistický úřad | ČSÚ [online].

Tabulka 2.2 *Změna základu daně v roce 2021*

Do 31.12.2020
Příjmy ze závislé činnosti
+ sociální a zdravotní pojistné hrazené zaměstnavatelem
= dílčí základ daně z příjmů ze závislé činnosti (základ daně)
Od 1.1.2021
Příjmy ze závislé činnosti
= dílčí základ daně z příjmů ze závislé činnosti (základ daně)

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací z: Vančurová (2020).

2.5.2 Příjmy ze samostatné činnosti

Příjmem ze samostatné činnosti jsou příjmy nesplňující podmínky uvedení v příjmech ze závislé činnosti ze zemědělské výroby, lesního a vodovodního hospodářství; u živnostenského oprávnění; podíly společníků ve veřejných obchodních společnostech a komplementářů ve společnostech s ručením omezeným. Příjmy z poskytnutí či užití práv, příjmy z nezávislého povolání. Základ daně jsou příjmy uvedené výše, které jsou sníženy o výdaje potřebné k jejich dosažení, zajištění a udržení. U členů veřejné obchodní společnosti a komplementářů v komanditní společnosti je základem daně poměrná část poplatníkovy podílu na společnosti. Základ daně se zjišťuje jednoduchým výpočtem rozdílu mezi příjmy uvedenými výše a vynaloženými výdaji. Poplatník má na výběr, jakým způsobem svoje výdaje bude uplatňovat, buď skutečnými výdaji, jejichž vynaložení bylo třeba, nebo tzv. paušální částkou, čímž je myšleno procentuální vyjádření poměrné části z příjmů, které bude bráno jako výdaj. Paušální výdaje jsou uvedeny v Tabulce č. 2.3 (zákon 586/1992 Sb).

Tabulka 2.3 *Limity pro paušální výdaje*

Popis činnosti	Paušální výdaje
Zemědělská výroba, lesní a vodovodní hospodářství, řemeslné podnikání	80 %, maximálně 1 600 000 Kč
Živnostenské podnikání	60 %, maximálně 1 200 000 Kč
Nájem obchodního majetku	30 %, maximálně 600 000 Kč
Jiné příjmy ze samostatné činnosti	40 %, maximálně 800 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací ze Zákona 586/1992 Sb.

2.1.1 Příjmy z kapitálového majetku

Asi nejtypičtějším příjmem z kapitálového majetku jsou úroky z bankovního účtu a dividendy neboli podíly na zisku ve společnostech s ručením omezeným a akciových

společností. Většina příjmů z kapitálového majetku je zdaněna 15% srážkovou daní již při výplatě, tudíž není potřeba tento příjem uvádět ve svém daňovém přiznání (Hnátek, 2020).

2.5.3 Příjmy z nájmu

Příjmem z nájmu se rozumí nájem nemovitých i movitých věcí. Základem daně je zde přijaté nájemné snížené o výdaje potřebné k jeho dosažení, jako například odpisy dané nemovitosti, výdaje na běžnou údržbu nebo úroky z úvěru, pokud nemovitost byla pořízena půjčkou. Poplatník má možnost uplatnit výdaje ve skutečné výši nebo pomocí paušálu (Zákon 586/1992 Sb.).

2.5.4 Ostatní příjmy

Pokud poplatník nemůže svůj příjem zařadit do žádné z předešlých kategorií, jedná se o ostatní příjem. Tyto příjmy se vyznačují především nepravidelností. Nejčastějšími případy jsou příležitostné prodeje nebo příležitostné nájmy (sezónní ovoce, zelesina, půjčení traktoru). Základem daně je rozdíl mezi příjmy a vynaloženými výdaji nutných k dosažení příjmů. Pokud poplatník za zdaňovací období nedosáhne vyššího příjmu než 30 000 Kč, je tento příjem od daně osvobozen (Hnátek, 2020).

2.6 Příjmy osvobozené od daně a bezúplatné příjmy

Příjmy osvobozené od daně poplatník ve svém daňovém přiznání neuvádí. Vztahuje se na něj pouze oznamovací povinnost, při jejímž nedodržení hrozí poplatníkovi vysoké pokuty (Macháček, 2020).

Vzhledem k tomu, že zákony obsahují vždy všechny případy, které mohou nastat, je §4 a §4a zákona o daních z příjmů velice obsáhlý. V §6 a §10 lze najít také příjmy, které jsou od daně osvobozené. Pro účely BP jsou vybrány a uvedeny pouze ty nejčastější případy.

V §4 pro osvobození je možné vyhledat příjmy, které musí poplatník po určitou dobu vlastnit. V případě splnění, mohou být od daně osvobozeny:

- Příjmy z prodeje rodinného domu nebo bytové jednotky (za předpokladu, že zde prodávající měl nejméně 2 roky před prodejem trvalý pobyt, nebo příjem z prodeje použije pro koupi nového bydlení).
- Příjmy z prodeje nemovitých věcí nebo z vypořádání spoluvlastnictví, je-li doba mezi prodejem a nabytím vlastnického práva k věci nemovité více než 5 let,

pro rok 2021 se 5 let prodlužuje na 10 let (v případě dědického řízení se tato doba zkracuje o dobu, kdy byla věc v držení zůstavitele).

- Příjmy z prodeje movitých věcí. S výjimkou dopravních prostředků, pokud doba mezi prodejem a jejich nabytím nepřesáhla 1 rok (osvobodit nelze věci zahrnuté v obchodním majetku méně než 5 let před prodejem).
- Nemajetková i majetková újma – plnění z životních a majetkových pojistek.
- Příjmy v podobně nemocenského či důchodového pojištění. Penze nebo důchod, jehož roční úhrn nepřesáhne 36násobek minimální mzdy.
- Příjem z prodeje cenných papírů, který má prodejce v držení déle než 3 roky nebo příjem nepřesáhne 100 000 Kč za zdaňovací období.

Dále podle §4a Osvobození bezúplatných příjmů lze osvobodit také příjmy, při kterých nedošlo k peněžní transakci. Jedná se například o:

- Příjmy z nabytí dědictví či odkazu.
- Příjmy z nabytí práva k movitému majetku.
- Dar, jedná-li se o reklamní předmět, jehož cena nepřesahuje částku 500 Kč.
- Příjmy poplatníka, které budou použity na vzdělávání, nejsou-li příjmem ze závislé činnosti.
- Na humanitární či charitativní účely nebo příjmy z veřejných sbírek (Zákon č. 586/1992 Sb).

2.6.1 Osvobozené zaměstnanecké příjmy

Osvobozené příjmy jsou takové příjmy, které většinou ani příjmem nejsou, jedná se spíše o náhradu nákladů vynaložených zaměstnancem od zaměstnavatele. Nejčastějším příjmem zaměstnance, který je osvobozeným příjmem jsou přijaté náhrady na pracovní cesty, stravování na pracovišti nebo příspěvek na stravování mimo pracoviště, vhodné oblečení na pracoviště nebo opotřebení zaměstnancova náradí, používá-li své. Zaměstnavatel může přispívat na penzijní a soukromé životní pojištění zaměstnance do výše 50 000 Kč/rok (musí být uzavřeno alespoň na 5 let a nejdříve může být vyplaceno po 60. roku zaměstnance). Dále se za příjem nepovažuje placené vzdělávání zaměstnanců zaměstnavatelem (Hnátek, 2020).

2.7 Nezdaniitelná část základu daně

Nezdaniitelné části základu daně (dále jen ZD) snižují ZD, na rozdíl od osvobozených příjmů, musí být uvedeny v daňovém přiznání. Poplatník tedy nemá nárok uplatňovat nezdaniitelné části během roku, ale až po skončení zdanitelného období v ročním zúčtování.

V zákonech o daních z příjmů najdeme případy, kdy základ daně nezdaňujeme v §15, jedná se o:

- Bezúplatné plnění, známé jako dar, poskytnutý na všeobecně prospěšné účely (např. na kulturu, vědu, do školství, řešení problematiky ekologických pohrom) společnosti prospěšným organizacím na území České republiky. Poplatníkovi je umožněno odečíst od základu daně nanejvýš 15 %, minimální výše daru je 2 % nebo 1 000 Kč.
- Pokud poplatník daroval během zdaňovacího období krev, může si odečíst od základu daně 3 000 Kč, (při darování krevotvorných buněk je nárok na odečet ze základu 20 000 Kč, stejnou vahou je oceněno i darování orgánů.)
- Úroky **ze stavebního spoření nebo z hypotečního úvěru**, pokud se jedná o financování nákupu nebo údržby nemovitosti určené k bydlení. Nejvýše 300 000 Kč (pro rok 2021 pouze 150 000 Kč) na domácnost.
- Příspěvky na **penzijní připojištění, doplňkové penzijní spoření nebo penzijní připojištění** do maximální výše 24 000 Kč za zdaňovací období při odečtení státního příspěvku (12 000 Kč/rok). Smlouvy musí splňovat legislativní pravidla, aby nárok na odpočet byl platný.
- Příspěvky na **soukromé životní pojištění** do maximální výše 24 000 Kč ze všech životních smluv poplatníka. Podmínkou je doba trvání minimálně 60 měsíců a výplata pojistného po skončení pojištění nesmí proběhnout dříve než v 60 letech poplatníka.
- Členské příspěvky s hospodářskými a sociálními zájmy zaměstnanců ve výši 1,5 % ze zdanitelných příjmů do maximální částky 3 000 Kč.
- Náhrady za zkoušky a jejich ověření dalšího vzdělávání do výše 10 000 Kč (Zákon 586/1992 Sb).

2.8 Sazba daně

V České republice je od roku 2008 jednotná sazba daně z příjmů fyzických osob 15 %. Základ daně se snižuje o zmiňované odečitatelné položky a nezdaniitelné části daně. Takto upravený základ daně se zaokrouhlí na celá sta Kč nahoru při výpočtu měsíčních

záloh na daň. Pro roční zúčtování záloh na dani se základ daně zaokrouhluje na celá sta Kč dolů (Zákon 586/1992 Sb).

Od roku 2021 je nově zavedená druhá sazba daně ve výši 23 %, která nahrazuje solidární daň, kterou se práce zabývá níže. Kladný rozdíl mezi příjmy poplatníka a 48násobkem průměrné mzdy jsou zdaňovány právě touto vyšší sazbou (Zákon 586/1992 Sb).

2.8.1 Solidární zvýšení daně

Oproti běžné sazbě daně z příjmů fyzických osob solidární zvýšení daně nepostihuje všechny poplatníky. Ti poplatníci, kteří dosahují vyšších příjmů z příjmů ze závislé činnosti a samostatné činnosti, než je 48násobek průměrné mzdy, jsou zatíženi povinností odvést solidární daň. Sazba solidárního zvýšení je 7 % (Šubrt, 2020).

V případě měsíčních záloh se jedná o 4násobek průměrné mzdy, pro rok 2020 byla hranice stanovena na 139 340 Kč. V případě, že poplatník dosáhl vyššího příjmu pouze v jenom, nebo méně než 12 měsících, bude mu přeplatek na solidární daň při ročním zúčtování vrácen. Poplatníci, kteří odvádí solidární daň mají povinnost podat daňové přiznání (Pelech, 2020).

V běžné praxi se průměrná mzda, v tomto případě jako statistický údaj, zveřejňuje až s odstupem času. Pro účely výpočtu sociálního pojištění a pro stanovení hranice pro maximální vyměřovací základ, tedy i stanovení hranice pro solidární zvýšení daně, je potřeba stanovit tento průměr dříve. K tomu dopomáhá tzv. všeobecný vyměřovací základ, který je údajem pro 2 roky zpět. Tento všeobecný vyměřovací základ se vynásobí koeficientem, který odpovídá koeficientu růstu průměrné mzdy (Vančurová, 2020).

2.1 Zdaňovací období

Vančurová (2020) popisuje zdaňovací období: „*Zdaňovací období je pravidelný časový interval, za který nebo na který se základ daně stanoví a daň vybírá.*“⁴

Ve zdaňovacím období je poplatníkovi vyměřovaná daňová povinnost. V České republice je pro přímé daně zdaňovacím obdobím 1 kalendářní rok (Vančurová, 2020).

⁴ Vančurová, A., Láchová, L., & Zídková, H. (2020). Daňový systém ČR 2020. str. 22

3 Daňové zatížení

Daňové zatížení poplatníka by se dalo také vysvětlit jako celková daňová zátěž. Zahrnuje všechny platby, kterými subjekt přispívá do státní kasy.

Daňová kvóta

Tento pojem vyjadřuje podíl vybraných daní na hrubém domácím produktu. Je to velice známý ukazatel, který se používá k mezinárodnímu srovnávání. Daňová kvóta má několik druhů, výpočet se liší podle použitých daní v čitateli (Vančurová, 2020).

Den daňové svobody (Tax freedom day)

Tento ukazatel je velice populární a je každoročním tématem médií. Označuje den v roce, od kterého si občan začne vydělávat pro sebe. Je poměrem mezi nejčastějšími druhy daní (DPFO, DPH, ...) k průměrným příjmům. Jedná se spíše o přibližný výpočet, ale nemění to nic na jeho popularitě (Vančurová, 2020).

V roce 2020 byl den daňové svobody určen k 24.6.2020, pro rok 2021 se datum posunul na 25. 6. 2021. Přičemž oproti roku 2019 došlo k velkému posunu, největším přičiněním na tomto posunu má na svědomí pandemie covid-19⁵.

3.1 Daňová optimalizace a snížení daně

3.1.1 Optimalizace daně

Pro všechny daňové subjekty je přirozené, že chtějí svoji daňovou povinnost co nejvíce snížit. Správně fungující stát s tímto chováním musí kalkulovat a případně využít ve svůj prospěch. Poplatníci mají možnost využívat druhy slev a zvýhodnění pro snížení své povinnosti. Tyto postupy nazýváme daňovou úsporou. V případě, kdy se poplatník chce vyhnout dani a hledá „skulinky“ v zákoně, jedná se o tzv. vyhnutí se dani. Pokud dojde k úmyslnému snížení daňové povinnosti v rozporu se zákonem. Je tento jev nazýván daňovým únikem (Vančurová, 2020).

3.1.2 Slevy na dani

Ve fázi, kdy máme daň spočtenou, přichází čas na uplatnění slev na dani. Tyto slevy neplatí pro všechny, pro jejich získání je potřeba splnit podmínky, které stanovuje zákon. Nejznámější slevou, která se považuje za slevu základní, protože na ní má nárok každá fyzická osoba, která má zdanitelné příjmy, je tzv. sleva na poplatníka.

⁵ Den daňové svobody | MPSV. Ministerstvo práce a sociálních věcí | MPSV [online].

Poplatník má nárok na slevu ve výši 2 070 Kč za měsíc. V této výši jsou od roku 2013 a pro rok 2021 se sleva zvýšila na 2 320 Kč měsíčně. K získání této slevy je třeba pouze podepsat Prohlášení k uplatnění slevy neboli „*růžové prohlášení*“. Tu může využít i student na brigádě, který má krátkodobé příjmy, a navíc k tomu může uplatňovat slevu na studenta ve výši 335 Kč měsíčně, tedy 4 020 Kč za rok. Prohlášení je ale možné mít podepsané pouze u jednoho zaměstnavatele (Hnátek, 2020).

Pokud jeden z manželů nedosahuje vyššího příjmu, než je 68 000 Kč za rok, má poplatník nárok na slevu ve výši 24 840 Kč na manžela bez příjmů. Za příjem se nepovažují sociální dávky a příspěvky od státu. Pokud poplatník pobírá částečný invalidní důchod, má nárok na slevu na dani ve výši 2 520 Kč. Při plném invalidním důchodu má nárok na 5 040 Kč. Držitelé průkazu ZTP/P mohou uplatnit slevu na dani ve výši 16 140 Kč, což je 1 345 Kč měsíčně. „Školkovné“ neboli sleva na umístění dítěte ve školce v prokazatelné výši zaplacené poplatníkem, do maximální výše minimální mzdy, která je v roce 2020 ve výši 14 600 Kč na každé vyživované dítě. Pro rok 2021 se minimální mzda zvyšuje na 15 200 Kč. Slevy jsou uvedeny v Tabulce 3.1 (Hnátek, 2020).

Tabulka 3.1 *Slevy na dani 2020 (v Kč)*

Sleva na dani	Měsíční sleva	Roční sleva
Poplatník/starobní důchodce	2 070	24 840
Student	355	4 020
Na vyživovanou manželku/manžela	--	24 840
Na vyživovanou manželku/manžela – držitele ZTP/P	--	49 680
Poplatník pobírající částečný invalidní důchod	210	2 520
Poplatník pobírající plný invalidní důchod	420	5 040
Držitelé průkazu ZTP/P (bez důchodu)	1 345	16 140
Školkovné	--	Max. 14 600

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací ze Zákona 586/1992 Sb.

3.2 Daňové zvýhodnění

Ačkoliv se na první pohled může zdát, že se jedná o další slevy na dani, je mezi slevou na dani a daňovým zvýhodnění jeden zásadní rozdíl, a sice, že daňové zvýhodnění může poplatníkovi vyjít se zápornou daní, jinými slovy mu může vzniknout daňový bonus a stát bude na daních vracet přeplatek. Pro rok 2020 platí měsíční sleva na první dítě 1 267 Kč, na druhé 1 616 Kč a na třetí a další dítě 2 017 Kč. Daňový bonus je poplatníkovi

vyplacen, pokud vyjde vyšší, než 100 Kč, maximálně poplatník může získat na daních zpět 60 300 Kč za jedno zdaňovací období. V roce 2021 je strop pro daňový bonus zrušen. Uplatnit daňový bonus může jenom poplatník, který dosáhl za zdaňovací období alespoň šestinásobku minimální mzdy. V Tabulce 3.2 je výčet slev na děti. (Hnátek, 2020).

Tabulka 3.2 *Daňové zvýhodnění na děti (v Kč)*

Počet dětí	Měsíční daňové zvýhodnění	Roční daňové zvýhodnění
1. dítě	1 267	15 204
2. dítě	1 616	19 404
3. a další dítě	2 017	24 204

Zdroj: vlastní zpracování na základě: Šubrt (2020).

3.3 Výpočet daňové povinnosti

Při výpočtu daňové povinnosti je potřeba znát veškeré příjmy poplatníka. Také je známo, že některé slevy a daňová zvýhodnění jdou uplatnit jenom ročně, a některé během roku. Poplatník platí zálohy na daň, ve specifických případech je poplatníkovi srážena srážková daň. Poplatník má možnost u svého zaměstnavatele podepsat Prohlášení poplatníka (Šubrt, 2020).

Prohlášení poplatníka

Tiskopis, který je dokladem pro určení způsobu zdanění zaměstnance. Prohlášení také slouží k uplatnění nezdanitelných částí základu daně po skončení roku, k uplatnění slev na dani a k uplatnění daňového zvýhodnění. Prohlášení lze učinit pouze u jednoho plátce pro jedno období. Je potřeba také pro nahlášení veškerých změn, která jsou rozhodná pro uplatnění nároků či ukončení poskytnutí slev na dani a daňového zvýhodnění. Slouží též k požádání o roční zúčtování záloh daně z příjmů ze závislé činnosti (Šubrt, 2020).

2.1.1 Záloha na daň z příjmů

Při výpočtu měsíční mzdy odvádí zaměstnavatel zálohu na daň. Ta je ve výši 15 % ze základu daně. ZD vznikne sečtením hrubé mzdy a pojistného ve výši 33,8 %, tuto částku je třeba zaokrouhlit na 100 Kč nahoru. Z tohoto základu daně se vypočte daň, ta se upraví o případné slevy a daňové zvýhodnění, které je možné uplatňovat měsíčně. V případě daňového bonusu je částka přičtena ke mzdě poplatníka a vyplacena spolu s ní. V Tabulce 3.3 je postup při výpočtu měsíční zálohy na daň (Pelech, 2020).

Tabulka 3.3 *Výpočet záloh na daň*

Hrubá mzda
+ SP hrazené zaměstnavatelem 24,8 %
+ ZP hrazené zaměstnavatelem 9 %
= SHM
= SHM zaokrouhlená na celé stokoruny nahoru
- 15% daň
= Záloha na daň z příjmu
- Slevy na dani
= daň po slevách
- daňové zvýhodnění
= Konečná záloha na daň/daňový bonus

Zdroj: vlastní zpracování na základě: Šubrt (2020)

3.3.1 Srážková daň

Srážkovou daň sráží zaměstnanci zaměstnavatel v případě, že zaměstnanec nepodepsal prohlášení k dani, nebo jedná-li se o příjem nepřesahující 3 000 Kč za měsíc. V případě dohod o provedení práce do 10 000 Kč je také sražena srážková daň (Pelech, 2020).

Do konce měsíce, který následuje po měsíci, ve kterém nastala povinnost provést srážku daně, musí být daň připsána na příslušný účet správci daně. Srážku daně je zaměstnavatel povinen provést při výplatě (Šubrt, 2020).

3.4 Konec zúčtovacího období

Poplatník má po skončení zdaňovacího období několik možností, co se týče jeho daní. Nejjednodušší, ale také nejméně výhodné, je neprovést nic. V takovém případě je jeho daňová povinnost splněná zaplacenými zálohami. Nemůže ale uplatnit dodatečné slevy, které lze uplatit pouze ročně (sleva na manžela/manželku bez příjmů, školkovně), nebo si snížit základ daně o nezdánitelné části základu daně. Dále má možnost sám podat daňové přiznání nebo požádat zaměstnavatele o zúčtování záloh, zde ale musí splnit několik podmínek (Vančurová, 2020).

3.4.1 Roční zúčtování

Roční zúčtování daňových záloh a daňového zvýhodnění (dále jen RZ) je pro zaměstnance dobrovolné. Taková situace nastává ve chvíli, kdy má poplatník pouze příjmy ze závislé činnosti od jednoho zaměstnavatele, tedy nemá dvě souběžná zaměstnání nebo jiné příjmy nepřevyšující 6 000 Kč za rok. Při splnění této podmínky může požádat svého zaměstnavatele o RZ do 15. 2. po skončení zdaňovacího období a do stejného data musí dodat podklady pro výpočet, popřípadě nějaké zapomenuté nároky na slevy. Zaměstnavatel musí RZ provést do 31. 3. a případný bonus vyplatit s březnovou výplatou (Pelech, 2020).

3.4.2 Daňové přiznání

Pokud je poplatník povinen nebo z vlastní vůle chce podat daňové přiznání (dále jen DP), musí tak učinit rovněž do 31. 3. po skončení zdaňovacího období. Poplatník k DP přikládá veškeré podklady, které jsou použity k výpočtu daňové povinnosti (Pelech, 2020).

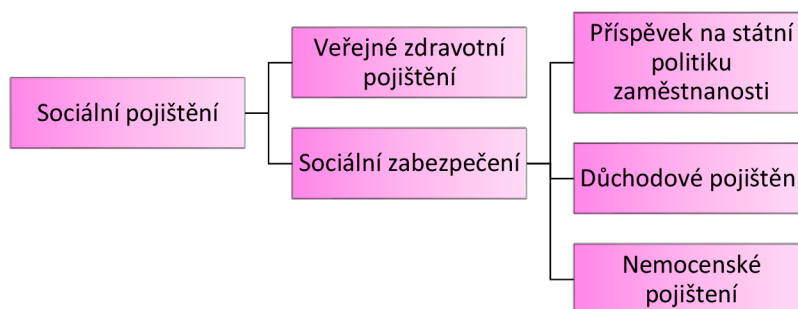
3.5 Sociální pojištění

Systém sociálního pojištění existuje v každé vyspělé zemi. Jeho úkolem je pokrývat potřeby obyvatel ve chvílích, kdy nemohou pracovat – stáří či nemoc (Vančurová, 2019).

U sociálního pojištění se lze setkat s pojmem minimální a maximální vyměřovací základ. Minimální základ existuje z toho důvodu, aby se každý, kdo potencionálně bude čerpat benefity ze systému, účastnil alespoň z minimální části. Minimální vyměřovací základ je ve výši minimální mzdy. Maximální vyměřovací základ existuje proto, aby zajistil určitou míru ekvivalence a omezil tak solidaritu poplatníků s vyššími příjmy (Vančurová, 2019).

Základem pro výpočet pojištění je úhrn příjmů ze závislé činnosti nebo samostatné činnosti. Rozhodným obdobím pro výpočet je kalendářní měsíc. Pojistné se zaokrouhluje vždy na celé koruny nahoru. ZP i SZ jsou součástí výpočtu daně. Na Obrázku 3.1. je schéma rozdělení sociálního pojistného (Šubrt, 2020).

Schéma 1 Členění sociálního pojistného

Zdroj: vlastní zpracování na základě: (Vančurová 2020).

3.5.1 Zdravotní pojištění

Zdravotní pojištění (dále ZP) je použito na zaplacení nutné zdravotní péče pro poplatníky. Tento obnos se také pojí s účelovostí, zaplacené pojistné totiž míří na konta zdravotních pojišťoven. ZP se řídí zákonem č. 592/1992 Sb. o pojistném na veřejné zdravotní pojištění. Stát má povinnost platit pojištění za nezaopatřené dítě (studenti), poživatele důchodu z důchodového pojištění, příjemce rodičovského příspěvku, ženy na mateřské dovolené, uchazeči o zaměstnání vedeni na Úřadu práce a další. Mimo tyto případy platí pro všechny poplatníky povinnost platit ZP. Jedná se o 13,5 % z hrubé mzdy poplatníka, kdy zaměstnavatel platí 2/3, tedy 9 % a zaměstnanci je ze mzdy stržena 1/3, tedy 4,5 %. Zaměstnavatel strhne pracovníkovi ZP ze mzdy a odvede ho pojišťovně (Šubrt, 2020).

3.5.2 Sociální zabezpečení

Sociální zabezpečení (dále SP) se řídí zákonem č. 589/1992 Sb. o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. SZ se pojí s účelovostí, vybraný obnos peněz se užije zpravidla na dávky nebo jiná potřebná místa. SP se pojí i s ekvivalencí, na rozdíl od daně totiž čím více je zaplacen, tím větší částka bude přičtena v důchodovém věku. Pojistné se vypočte z hrubé mzdy vynásobené procentní sazbou ve výši 24,8 % (z toho 21,5 % na důchodové pojištění, 2,1 % na nemocenské pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti), které platí zaměstnavatel a 6,5 % platí zaměstnanec (Šubrt, 2020).

3.6 Efektivní sazba daně

Jak již bylo zmíněno, nominální sazba daně z příjmů je 15 %. V tomto případě označuje 15 % nominální sazbu daně. Cílem je porovnat tuto nominální sazbu s efektivní (skutečnou, průměrnou) sazbou daně.

Efektivní sazba daně (dále v textu také uváděné jako ETR_T nebo ETR_{T+SI} anglického názvu effective tax rate) vyjadřuje skutečné zatížení poplatníka. Je vyjádřena v procentech a je definována jako poměr mezi daňovou povinností a hrubou mzdou. Rozdíl mezi těmito sazbami vzniká především proto, že pro poplatníka existuje spousta způsobů, kterými si může daňovou povinnost snížit (odčitatelné položky od daně, slevy na dani a daňová zvýhodnění, viz kapitola 2.7 a 3.1). Pro účely bakalářské práce jsou uvedeny dva následující vzorce, podle nichž bude práce postupovat při výpočtu (Friedrich, 2012).

$$\text{Základní efektivní sazba daně } ETR_T = \frac{T}{Y} \times 100 \quad (1)$$

kde T vyjadřuje daňovou povinnost poplatníka a Y jeho hrubý příjem.

V druhém případě se k daňové povinnosti přičítá ještě pojistné placené zaměstnancem na sociální a zdravotní pojištění.

$$\text{Rozšířená efektivní sazba daně } ETR_{T+SI} = \frac{T+SI}{Y} \times 100 \quad (2)$$

kde T je daňová povinnosti, SI zaplacené pojistné sociální a zdravotní zaměstnancem a Y je poplatníkův hrubý příjem (Friedrich, 2012).

II. Praktická část

4 Metodika

V této části bakalářské práce je popsán zvolený postup výpočtů, které jsou zapotřebí k naplnění cíle této práce, a tedy vyhodnocení měření dopadu DPFO a efektivní sazby daně. Nejprve budou blíže představeni a popsáni poplatníci v kapitole Charakteristika. Následně bude v kapitole Analýza daně z příjmů ze závislé činnosti u vybraných poplatníků proveden výpočet v MS Excel. Zjištěné výsledky budou zaznamenány do grafů. V předposlední části, která se nazývá Vyhodnocení a diskuse, bude provedeno závěrečné hodnocení všech zjištěných výsledků.

Cílem práce je vyhodnocení zatížení daní z příjmů ze závislé činnosti u vybrané skupiny poplatníků.

Vzhledem k faktu, že v práci se počítá se slevou na školkovné, kterou lze uplatnit jen v roční výši, bude výpočet proveden s roční daňovou povinností a ročním pojistným na sociální a zdravotní pojištění. Pro účely bakalářské práce jsou uvedeny jenom příjmy ze závislé činnosti dle § 6 zákona o daních z příjmů, ostatní příjmy nejsou brány v potaz.

Měření je provedeno na 12 poplatnících během 3 let, čímž vznikne 36 modelových situací. Vybranými roky jsou rok 2019, 2020 a 2021. Hlavním zkoumaným rokem je rok 2021, přestože ještě neskončil. Je zvolen právě z důvodu zrušení SHM. Roky 2019 a 2020 jsou zvoleny pro názornost výpočtů a porovnání.

Poplatníci jsou rozděleni do 3 skupin: nízkopříjmová skupina (Poplatníci 1, 2, 3, 4), středně příjmová skupina (Poplatníci 5, 6, 7, 8) a vysokopříjmová skupina (Poplatníci 9, 10, 11, 12). V každé skupině je vždy jeden poplatník bezdětný, jeden s jedním dítětem, jeden se dvěma dětmi a jeden se třemi dětmi. Na třetí dítě mají poplatníci ve všech skupinách nárok na slevu na školkovné⁶.

V první řadě bylo třeba zvolit výchozí body pro určení mezd skupin. Těmi se stala minimální mzda pro nízkopříjmovou skupinu poplatníků, průměrná mzda pro účely sociálního pojištění dle nařízení vlády pro středně příjmovou skupinu poplatníků a hranice pro platbu solidární daně, tedy 48násobek průměrné mzdy, pro vysokopříjmovou skupinu poplatníků. Složení poplatníků je tedy následovné:

⁶ Tato sleva je ohraničena minimální mzdou čili nezáleží na počtu dětí, nýbrž na celkové částce zaplacené za umístění dítěte/děti do předškolního zařízení (Zákon 586/1992 Sb.)

- **Poplatník 1** – bezdětný, pobírající minimální mzdu ve všech sledovaných letech.
- **Poplatník 2** – 1 dítě, pobírá 1,2násobek minimální mzdy roku 2019, poté s růstem pro rok 2020 o 7,1 % a pro rok 2021 o 4,4 %.
- **Poplatník 3** – 2 děti, pobírá 1,4násobek minimální mzdy roku 2019, poté s růstem pro rok 2020 o 7,1 % a pro rok 2021 o 4,4 %.
- **Poplatník 4** – 3 děti, pobírá 1,6násobek minimální mzdy roku 2019, poté s růstem pro rok 2020 o 7,1 % a pro rok 2021 o 4,4 %.
- **Poplatník 5** – bezdětný, pobírá průměrnou mzdu pro účely sociálního pojištění pro všechna sledovaná léta,
- **Poplatník 6** – 1 dítě, pobírá 1,2násobek průměrné mzdy roku 2019, poté s růstem pro rok 2020 o 7,1 % a pro rok 2021 o 4,4 %.
- **Poplatník 7** – 2 děti, pobírá 1,4násobek průměrné mzdy roku 2019, poté s růstem pro rok 2020 o 7,1 % a pro rok 2021 o 4,4 %.
- **Poplatník 8** – 3 děti, pobírá 1,6násobek minimální mzdy roku 2019, poté s růstem pro rok 2020 o 7,1 % a pro rok 2021 o 4,4 %.
- **Poplatník 9** – bezdětný, pobírá mzdu navýšenou o necelá 2 % oproti hranici pro solidární zvýšení, poté růstem pro rok 2020 o 7,1 % a pro rok 2021 o 4,4 %.
- **Poplatník 10** – 1 dítě, pobírá 1,05násobek mzdy Poplatníka 9 roku 2019, poté s růstem pro rok 2020 o 7,1 % a pro rok 2021 o 4,4 %.
- **Poplatník 11** – 2 děti, pobírá 1,1násobek mzdy Poplatníka 9 roku 2019, poté s růstem pro rok 2020 o 7,1 % a pro rok 2021 o 4,4 %.
- **Poplatník 12** – 3 děti, pobírá 1,15násobek mzdy Poplatníka 9 roku 2019. poté s růstem pro rok 2020 o 7,1 % a pro rok 2021 o 4,4 %.

Poplatník 1 tedy pobírá minimální mzdu pro všechny sledované roky, ostatní poplatníci v nízkopříjmové skupině mají násobky minimální mzdy s rozestupy 0,2. Tedy spodní hranicí mezd je minimální mzda a horní hranicí je 1,6násobek minimální mzdy. Stejně se postupovalo u středně příjmových poplatníků. Poplatník 5 má mzdu ve výši průměrné mzdy pro účely sociálního pojištění. Spodní hranice mezd u středně příjmových poplatníků je tedy průměrná mzda a horní hranicí je 1,6násobek průměrné mzdy. Poplatník 9 z vysokopříjmové skupiny má mzdu ve výši 1 600 000 Kč, která přesahuje hranici pro solidární zvýšení o necelá 2 %, kdy byla hranice pro solidární zvýšení pouze zaokrouhlena na celé 100 000 Kč nahoru. V tomto případě nebylo možné použít 48násobek

průměrné mzdy, jelikož by solidární daň vyšla nulová. Mzdy ostatních jsou potom násobky mzdy Poplatníka 9, a to s rozestupem 0,05. Tento násobek byl zvolen tak, aby mzdy poplatníků nepřesahovaly hranici 2 000 000 Kč v roce 2019. Tedy spodní hranicí mezd je mzda Poplatníka 9 a horní hranicí je 1,15násobek mzdy Poplatníka 9.

Růst všech mezd kopíruje skutečný růst v hodnocených obdobích⁷. Tedy pro rok 2020 oproti roku 2019 o 7,1 %⁸ a pro rok 2021 oproti 2020 o 4,4 %⁹.

Základním stavebním kamenem výpočtu daně je hrubá mzda poplatníka. Z té se vypočte povinné pojistné placené zaměstnavatelem ve výši 24,8 % (pro rok 2019 první pololetí 25 %) na sociální zabezpečení a 9 % na veřejné zdravotní pojištění. Z hrubé mzdy se rovněž vypočítá pojistné na sociální pojištění ve výši 6,5 % a na zdravotní pojištění ve výši 4,5 %, které bude později využito k zjištění efektivní sazby daně podle vzorce (2) a které je odvedeno z poplatníkovy mzdy. Superhrubá mzda je součet pojistného placené zaměstnavatelem a HM poplatníka. Pro rok 2021 je základem pro výpočet daně hrubá mzda poplatníka. Základ daně je potřeba zaokrouhlit na celé stokoruny dolů. Z této částky se vypočte 15% daň. Při překročení limitu 48násobku průměrné mzdy se u poplatníků vypočte částka pro solidární zvýšení daně a z té se vypočte daň. Od celkové vypočtené daně se potom odečtou slevy, na které má poplatník nárok a poté i daňová zvýhodnění. Výsledkem je buď daňová povinnost, nebo daňový bonus. Výpočet je popsán v Tabulce 4.1.

⁷ Výjimkou je Poplatník 1, který má mzdy podle minimálních mezd v jednotlivých letech a Poplatník 5 má mzdy podle průměrných mezd pro dané roky.

⁸ Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2019 | ČSÚ. *Český statistický úřad* | ČSÚ [online].

⁹ Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2020 | ČSÚ. *Český statistický úřad* | ČSÚ [online].

Tabulka 4.1 Výpočet DPFO

Do 31.12.2020	
Příjmy ze závislé činnosti	
+ Sociální a zdravotní pojistné hrazené zaměstnavatelem	
= Dílčí základ daně z příjmů ze závislé činnosti (základ daně)	
Od 1.1.2021	
Příjmy ze závislé činnosti	
= Dílčí základ daně z příjmů ze závislé činnosti (základ daně)	
= Základ daně (na 100 Kč dolů)	
↓	↘
Do 48násobku mzdy	Nad 48násobek mzdy
* 15 %	*7 % (Do 31.12.2020) / 23 % (Od 1.1.2021)
Daň	Solidární zvýšení
↓	↙
= Daň celkem	
- Slevy na dani	
= Daň po slevě	
- Daňová zvýhodnění	
= Daň po uplatnění daňového zvýhodnění	
- Školkové	
= Výsledná daň/daňový bonus	

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací ze Zákona 586/1992 Sb.

K měření daňové zátěže jsou použity vzorce (1) a (2), které jsou definovány následovně:

$$\text{Vzorec (1)} \quad ETR_T = \frac{T}{Y} \times 100$$

$$\text{Vzorec (2)} \quad ETR_{T+SI} = \frac{T+SI}{Y} \times 100$$

Kdy Y je hrubá mzda poplatníka, T je daňová povinnost poplatníka a SI je povinným pojistným poplatníka.

Pojistné je v případě vzorce (2) přičítané právě z důvodu, že i s nulovou daňovou povinností má poplatník povinnost jej zaplatit. Jedná se tedy o procentní vyjádření toho, kolik poplatník ze své mzdy odvede.

Závěrečnou částí praktické části je analýza a syntéza zjištěných poznatků. Práce je vytvořena na základě informací podle zákona 586/1992 Sb., o daních z příjmů platných pro roky 2019, 2020 a 2021.

5 Charakteristika vybrané skupiny poplatníků

Poplatníci jsou rozděleni podle výše příjmu na nízkopříjmové, středně příjmové a vysokopříjmové. V Tabulkách 5.1, 5.2 a 5.3 je možno vidět výše mezd poplatníků pro jednotlivé roky. Mzdy jsou uváděny v roční výši.

Nízkopříjmoví poplatníci pobírají mzdu v úrovni minimální mzdy podle nařízení vlády pro dané roky, jejichž výše byla nastavena dle informací z webu Ministerstva práce a sociálních věcí¹⁰. Vývoj minimální mzdy je uveden v příloze. Ve skupině jsou 4 poplatníci. Poplatník 1 má ve všech letech minimální mzdu, ostatní poplatníci z nízkopříjmové skupiny mají potom násobky od 1,2násobku minimální mzdy pro rok 2019 až po 1,6násobek minimální mzdy pro rok 2019 a s meziročním nárůstem pro rok 2020 o 7,1 % a pro rok 2021 o 4,4 %.

Tabulka 5.1 *Roční mzdy nízkopříjmových poplatníků (v Kč)*

Poplatník	2019	2020	2021
Poplatník 1	160 200	175 200	182 400
Poplatník 2	192 240	205 900	214 960
Poplatník 3	224 280	240 300	250 874
Poplatník 4	256 320	274 600	286 683

Zdroj: vlastní výpočty

Středně příjmoví poplatníci mají mzdy nastavené podle průměrné mzdy. Poplatník 5 má v roce 2019 průměrnou mzdu pro účely sociálního zabezpečení dle Nařízení vlády č. 213/2018 Sb.¹¹. Pro rok 2020 podle Nařízení vlády č. 260/2019 Sb.¹² a pro rok 2021 podle Nařízení vlády č. 381/2020 Sb.¹³ Ostatní ze skupiny mají jejich mzdy pro rok 2019 nastavené jako 1,2násobek až 1,6násobek průměrné mzdy pro rok 2019. Meziročně rostly mzdy pro rok 2020 o 7,1 % a pro rok 2021 o 4,4 %.

Tabulka 5.2 *Roční mzdy středně příjmových poplatníků (v Kč)*

Poplatník	2019	2020	2021
Poplatník 5	392 388	418 020	425 292
Poplatník 6	470 866	504 298	526 488
Poplatník 7	549 344	588 348	614 236
Poplatník 8	655 200	688 000	722 400

Zdroj: vlastní výpočty

¹⁰ Přehled o vývoji částek minimální mzdy | MPSV. Ministerstvo práce a sociálních věcí | MPSV [online].

¹¹ Nařízení vlády č. 213/2018 Sb.

¹² Nařízení vlády č. 260/2019 Sb.

¹³ Nařízení vlády č. 381/2020 Sb.

Vysokopříjmoví poplatníci mají mzdu nastavenou tak, aby všichni 4 analyzovaní poplatníci byli zatíženi povinností odvádět solidární daň. Pro rok 2019 byla hranice pro platbu solidární daně 1 569 552 Kč, a tedy 48násobku průměrné mzdy pro účely sociálního zabezpečení viz Nařízení vlády č. 213/2018 Sb.¹⁴. Pro rok 2020 se jednalo o částku 1 672 080 Kč¹⁵. Pro rok 2021 1 701 168 Kč¹⁶. Poplatník 9 má mzdu nastavenou tak, aby byla vyšší, než je hranice pro solidární zvýšení. Ostatní poplatníci ji mají nastavenou s rozestupy 0,05násobků. Meziročně s růstem pro rok 2020 o 7,1 % a pro rok 2021 o 4,4 %.

Tabulka 5.3 *Roční mzdy vysokopříjmových poplatníků (v Kč)*

Poplatník	2019	2020	2021
Poplatník 9	1 600 000	1 712 000	1 780 500
Poplatník 10	1 680 000	1 799 280	1 878 449
Poplatník 11	1 760 000	1 884 960	1 967 899
Poplatník 12	1 840 000	1 970 640	2 057 349

Zdroj: vlastní výpočty

Všichni výše uvedení poplatníci mají nárok na využití slev na dani, podle ZDP pro dané roky. Všichni zkoumaní poplatníci mají nárok na slevu na poplatníka. Poplatníci 1, 5 a 9 jsou bezdětní, tudíž nemají nárok na žádné jiné slevy. Všichni ostatní poplatníci mají alespoň jedno dítě, a tedy mohou uplatnit daňové zvýhodnění ve výši 15 204 Kč ročně. Poplatníci 3, 4, 6, 7, 11 a 12 mají každý i druhé dítě, takže mají nárok i na daňové zvýhodnění na druhé dítě ve výši 19 404 Kč ročně. Poplatníci 4, 8 a 12 mají ještě 3. dítě, na které uplatňují daňové zvýhodnění v částce 24 204 Kč ročně, a navíc mají nárok na slevu na umístění dítěte do školky ve výši minimální mzdy pro dané roky. Výše slev pro zmiňované poplatníky jsou uvedeny v Tabulce číslo 5.4 pro rok 2019, 2020 a 2021. V roce 2021 dochází ke zvýšení slevy na poplatníka na 27 840 Kč za rok, ostatní slevy a zvýhodnění se během let nezměnily.

Tabulka 5.4 *Roční výčet slev (v Kč)*

Poplatník	Nárokované slevy	Výše roční slevy
Poplatník 1	Základní sleva na poplatníka	24 840
Poplatník 2	Základní sleva na poplatníka	24 840
	Daňové zvýhodnění na 1. dítě	15 204
Poplatník 3	Základní sleva na poplatníka	24 840

¹⁴ Nařízení vlády č. 213/2018 Sb.

¹⁵ Nařízení vlády č. 260/2019 Sb.

¹⁶ Nařízení vlády č. 381/2020 Sb.

	Daňové zvýhodnění na 1. dítě	15 204
	Daňové zvýhodnění na 2. dítě	19 404
Poplatník 4	Základní sleva na poplatníka	24 840
	Daňové zvýhodnění na 1. dítě	15 204
	Daňové zvýhodnění na 2. dítě	19 404
	Daňové zvýhodnění na 3. dítě	24 204
	Sleva na umístění dítěte do školky	Maximálně do výše. minimální mzdy
Poplatník 5	Základní sleva na poplatníka	24 840
Poplatník 6	Základní sleva na poplatníka	24 840
	Daňové zvýhodnění na 1. dítě	15 204
Poplatník 7	Základní sleva na poplatníka	24 840
	Daňové zvýhodnění na 1. dítě	15 204
	Daňové zvýhodnění na 2. dítě	19 404
Poplatník 8	Základní sleva na poplatníka	24 840
	Daňové zvýhodnění na 1. dítě	15 204
	Daňové zvýhodnění na 2. dítě	19 404
	Daňové zvýhodnění na 3. dítě	24 204
	Sleva na umístění dítěte do školky	Maximálně do výše. minimální mzdy
Poplatník 9	Základní sleva na poplatníka	24 840
Poplatník 10	Základní sleva na poplatníka	24 840
	Daňové zvýhodnění na 1. dítě	15 204
Poplatník 11	Základní sleva na poplatníka	24 840
	Daňové zvýhodnění na 1. dítě	15 204
	Daňové zvýhodnění na 2. dítě	19 404
Poplatník 12	Základní sleva na poplatníka	24 840
	Daňové zvýhodnění na 1. dítě	15 204
	Daňové zvýhodnění na 2. dítě	19 404
	Daňové zvýhodnění na 3. dítě	24 204
	Sleva na umístění dítěte do školky	Maximálně do výše. minimální mzdy

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací ze Zákona 586/1992 Sb.

6 Analýza daně z příjmů ze závislé činnosti u vybraných poplatníků

V této kapitole práce jsou provedeny a analyzovány výsledky jednotlivých výpočtů daňových povinností poplatníků během sledovaných let. Spolu s výpočtem daňové povinnosti bude vypočtena efektivní sazba daně podle vzorce (1) a (2).

U vybraných poplatníků byla vypočtena daňová povinnost za rok 2019, 2020, 2021. Níže uvedené výpočty se řídí předpoklady a daty uvedenými v předchozí kapitole 4 a 5. Poplatníci jsou při výpočtu rozděleni do skupin na nízkopříjmové, středně příjmové a vysokopříjmové.

6.1 Nízkopříjmoví poplatníci

Výpočty jsou rozčleněny podle poplatníků a do jednotlivých let. Následně jsou výsledky shrnuty do grafu.

Pro výpočet daně je nutné postupovat podle platných pravidel dle Zákona 586/1992 Sb. V Tabulce 6.1 lze vidět postup výpočtu skupiny nízkopříjmových poplatníků v roce 2019, 2020 a 2021.

Tabulka 6.1 Výpočet mezd nízkopříjmové skupiny poplatníků (v Kč)

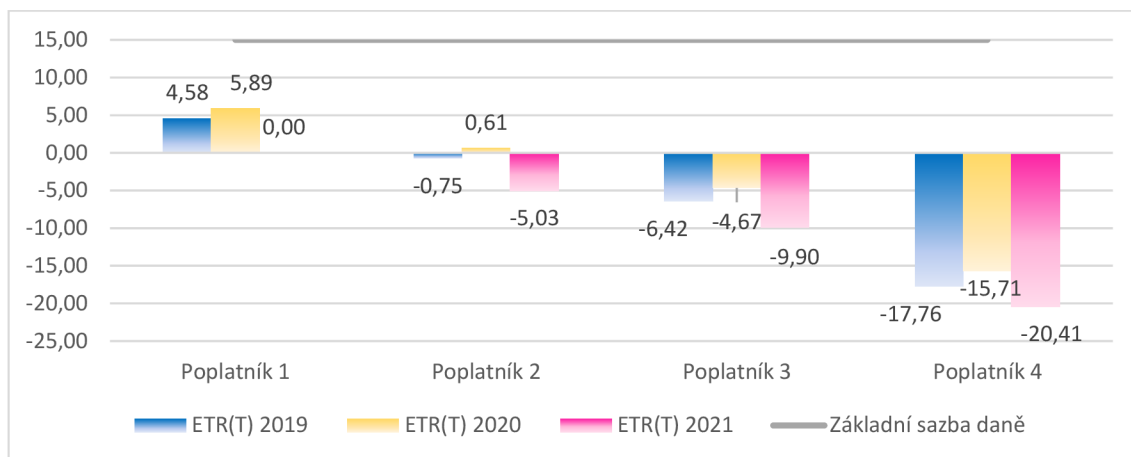
Poplatníci	Poplatník 1			Poplatník 2			Poplatník 3			Poplatník 4		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Roky												
Roční HM	160 200	175 200	182 400	192 240	205 900	214 960	224 280	240 300	250 874	256 320	274 600	287 683
Pojistné zaměstnanec	17 622	19 272	20 064	21 146	22 649	23 646	24 671	26 433	27 596	28 195	30 206	31 645
Pojistné zaměstnavatel	54 308	59 218	61 652	65 170	69 595	72 658	76 032	81 222	84 796	86 893	92 815	97 238
SHM	214 508	234 418	-	257 410	275 495	-	300 312	321 522	-	343 213	367 415	-
Základ daně	214 500	234 400	182 400	257 400	275 400	214 900	300 300	321 500	250 800	343 200	367 400	287 600
Daň 15 %	32 175	35 160	27 360	38 610	41 310	32 235	45 045	48 225	37 620	51 480	55 110	43 140
Sleva na poplatníka	24 840	24 840	27 840	24 840	24 840	27 840	24 840	24 840	27 840	24 840	24 840	27 840
Daň po slevách	7 335	10 320	-	13 770	16 470	4 395	20 205	23 385	9 780	26 640	30 270	15 300
Daňové zvýhodnění	-	-	-	15 204	15 204	15 204	34 608	34 608	34 608	58 812	58 812	58 812
Daň po uplatnění daň. zvýhodnění	7 335	10 320	-	- 1 434	1 266	- 10 809	- 14 403	- 11 223	- 24 828	- 32 172	- 28 542	- 43 512
Školkové										13 350	14 600	15 200
Daň po uplatnění školkovného	7 335	10 320	-	- 1 434	1 266	- 10 809	- 14 403	- 11 223	- 24 828	- 45 522	- 43 142	- 58 712
Výsledek ročního zúčtování	7 335	10 320	-	- 1 434	1 266	- 10 809	- 14 403	- 11 223	- 24 828	- 45 522	- 43 142	- 58 712
ETR_T (v %)	4,58	5,89	0,00	-0,75	0,61	-5,03	-6,42	-4,67	-9,90	-17,76	-15,71	-20,41
ETR _{T+SI} (v %)	15,58	16,89	11,00	10,25	11,61	5,97	4,58	6,33	1,10	-6,76	-4,71	-9,41

Zdroj: vlastní výpočty

Souhrnné porovnání efektivních sazeb

Výsledné efektivní sazby jsou zobrazeny v Tabulce 6.1, následně jsou data přenesena do Grafu 1.

Graf 1 Vývoj ETR_T u nízkopříjmových poplatníků v letech 2019-2021 (v %)

Zdroj: vlastní výpočty

V tomto souhrnném grafu lze vidět rozdíly v jednotlivých letech. V roce 2020 měli poplatníci ve všech případech nejvyšší daňovou povinnost a nejnižší daňový bonus. Poplatníci měli ve všech případech vyšší efektivní sazbu daně, než tomu je v roce 2019 a 2021. V roce 2021 nastávají změny ve výpočtu daně, navíc se zvyšuje sleva na poplatníka, tyto dva faktory ovlivnily sazbu daně.

Jak je z výše uvedeného grafu patrné, až na Poplatníka 1 v letech 2019 a 2020 a u Poplatníka 2 v roce 2020 nikdo ze skupiny nemá vůči státu daňovou povinnost. U Poplatníka 1 je zjevné, že i když pobírá minimální mzdu, jeho sleva na poplatníka nestačí k dosažení daňového bonusu. Díky zrušení SHM se Poplatník 1 v roce 2021 dostane na daňový bonus, kdy jeho sleva na dani převyší vypočtenou daň. U poplatníků v roce 2020 vzrostla jejich efektivní sazba daně z důvodu, že poplatníkům byly zvýšeny mzdy, ale nebyla zvýšena žádná sleva či zvýhodnění. Poplatníci z nízkopříjmové skupiny mají téměř všichni nárok na daňový bonus během počítaných let a žádný z poplatníků neplatí daň ve stanovené výši 15 %. Daňové zatížení poplatníků se dá tedy hodnotit jako velmi nízké.

6.2 Středně příjmoví poplatníci

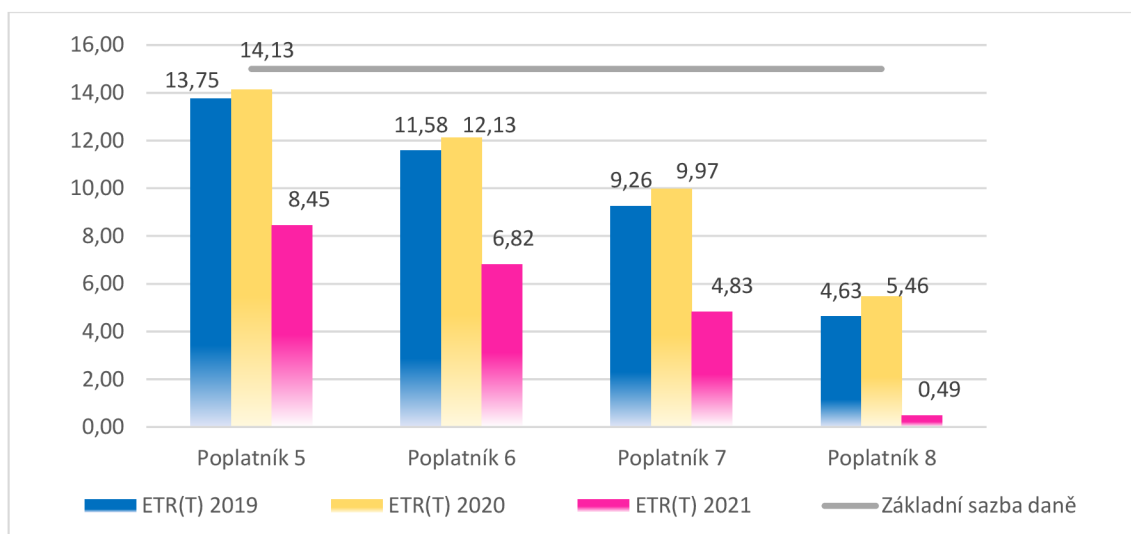
U středně příjmových poplatníků je postup stejný jako u předešlé skupiny. Jak již plyne z názvu, středně příjmoví poplatníci mají mzdy nastavené podle průměrné mzdy. V Tabulce 6.3 je výpočet všech mezd poplatníků pro sledované roky.

Tabulka 6.2 Výpočet mezd středně příjmové skupiny poplatníků (v Kč)

Poplatníci	Poplatník 5			Poplatník 6			Poplatník 7			Poplatník 8		
Roky	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Roční HM	392 388	418 020	425 292	470 866	504 298	526 488	549 344	588 348	614 236	627 821	672 397	701 983
Pojistné zaměstnanec	43 163	45 982	46 782	51 795	55 473	57 914	60 428	64 718	67 566	69 060	73 964	77 218
Pojistné zaměstnavatel	133 020	141 291	143 750	159 624	170 453	177 954	186 228	198 863	207 613	212 832	227 271	237 271
SHM	525 408	559 311	-	630 490	674 751	-	735 572	787 211	-	840 653	899 668	-
Základ daně	525 400	559 300	425 200	630 400	674 700	526 400	735 500	787 200	614 200	840 600	899 600	701 900
Daň 15 %	78 810	83 895	63 780	94 560	101 205	78 960	110 325	118 080	92 130	126 090	134 940	105 285
Sleva na poplatníka	24 840	24 840	27 840	24 840	24 840	27 840	24 840	24 840	27 840	24 840	24 840	27 840
Daň po slevách	53 970	59 055	35 940	69 720	76 365	51 120	85 485	93 240	64 290	101 250	110 100	77 445
Daňové zvýhodnění	-	-	-	15 204	15 204	15 204	34 608	34 608	34 608	58 812	58 812	58 812
Daň po uplatnění daň. zvýhodnění	53 970	59 055	35 940	54 516	61 161	35 916	50 877	58 632	29 682	42 438	51 288	18 633
Školkové										13 350	14 600	15 200
Daň po uplatnění školkovného	53 970	59 055	35 940	54 516	61 161	35 916	50 877	58 632	29 682	29 088	36 688	3 433
Výsledek ročního zúčtování	53 970	59 055	35 940	54 516	61 161	35 916	50 877	58 632	29 682	29 088	36 688	3 433
ETR_T (v %)	13,75	14,13	8,45	11,58	12,13	6,82	9,26	9,97	4,83	4,63	5,46	0,49
ETR _{T+SI} (v %)	24,75	25,13	19,45	22,58	23,13	17,82	20,26	20,97	15,83	15,63	16,46	11,49

Zdroj: vlastní výpočty

Graf 2 Vývoj ETR_T u středně příjmových poplatníků 2019-2021 (v %)

Zdroj: vlastní výpočty

V Grafu 2, je možno pozorovat vývoj efektivní sazby. Data, která posloužila k vytvoření tohoto grafu jsou v Tabulce 6.2. Na první pohled je možné si všimnout, že poplatníci ze středně příjmové skupiny mají daňovou povinnost ve všech zkoumaných letech. Nemají daňovou povinnost vyšší, než je 15% daň. Stejně jako tomu bylo u nízkopříjmových poplatníků, tak i u středně příjmových je v roce 2020 u všech poplatníků vyšší efektivní sazba daně. V roce 2021 ale nastávají změny ve výpočtu daně, kvůli zrušení SHM. Navíc se zvyšuje sleva na poplatníka z 24 840 Kč na 27 840 Kč. Poplatník 5, který má příjem ve výši průměrné mzdy a uplatňuje pouze slevu na poplatníka, není zatížen vyšší daní, než je 15 %. Tedy je zjevné, že poplatníci se mzdou nižší, než je průměrná mzda, nejsou zatíženi 15% daní nikdy. Tento předpoklad je podpořen předešlým výpočtem. Poplatník 8 má v roce 2021 efektivní sazbu daně ve výši 0,49 %, tedy v porovnání s Poplatníkem 5 je jeho daňová zátěž nízká.

6.3 Vysokopříjmoví poplatníci

Poslední skupinou zkoumaného vzorku je skupina vysokopříjmových poplatníků. Vysokopříjmoví poplatníci jsou zatíženi povinností platit solidární daň. Tato daň byla v roce 2021 zrušena a následně nahrazena druhou sazbou daně ve výši 23 %. Částka přesahující 48násobek průměrné mzdy je zatížena 7% sazbou a v roce 2021 23% sazbou.

V Tabulce 6.3 a 6.4 je výpočet mezd pro poplatníky zkoumaných let.

Tabulka 6.3 Výpočet mezd vysokopříjmové skupiny poplatníků 9 a 10

Poplatníci	Poplatník 9			Poplatník 10		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Roky						
Roční HM	1 600 000	1 712 000	1 780 500	1 680 000	1 799 280	1 878 449
Pojistné zaměstnanec	174 021	185 725	190 698	177 621	189 653	195 106
Pojistné zaměstnavatel	534 819	568 756	582 135	542 019	576 612	590 951
SHM	2 134 819	2 280 756	-	2 222 019	2 375 892	-
Základ daně	2 134 800	2 280 700	1 780 500	2 222 000	2 375 800	1 878 400
Daň 15 %	320 220	342 105	267 075	333 300	356 370	281 760
Částka nad 48násobek průměrné mzdy	30 448	39 920	79 332	110 448	127 200	177 281
Solidární zvýšení 7 %/ druhá sazba 23 %	2 131	2 794	18 246	7 731	8 904	40 775
Daň celkem	322 352	344 900	285 322	341 032	365 274	322 535
Sleva na poplatníka	24 840	24 840	27 840	24 840	24 840	27 840
Daň po slevách	297 512	320 060	257 482	316 192	340 434	294 695
Daňové zvýhodnění	-	-	-	15 204	15 204	15 204
Daň po uplatnění daň. zvýhodnění	297 512	320 060	257 482	300 988	325 230	279 491
Školkovné						
Daň po uplatnění školkovného	297 512	320 060	257 482	300 988	325 230	279 491
Výsledek ročního zúčtování	297 512	320 060	257 482	300 988	325 230	279 491
ETR_T (v %)	18,59	18,70	14,46	17,92	18,08	14,88
ETR _{T+SI} (v %)	29,47	29,54	25,17	28,49	28,62	25,27

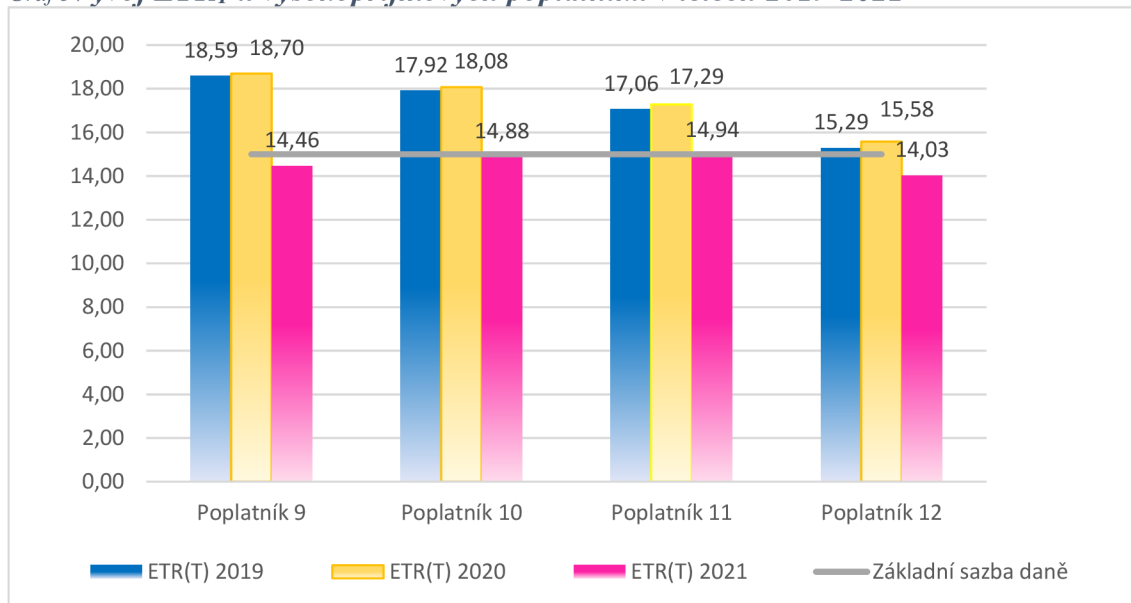
Zdroj: vlastní výpočty

Tabulka 6.4 Výpočet mezd vysokopříjmové skupiny poplatníků 11 a 12

Poplatníci	Poplatník 11			Poplatník 12		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Roky						
Roční HM	1 760 000	1 884 960	1 967 899	1 840 000	1 970 640	2 057 349
Pojistné zaměstnanec	181 221	193 508	199 131	184 821	197 364	203 157
Pojistné zaměstnavatel	549 219	584 323	599 001	556 419	592 034	607 052
SHM	2 309 219	2 469 283	-	2 396 419	2 562 674	-
Základ daně	2 309 200	2 469 200	1 967 800	2 396 400	2 562 600	2 057 300
Daň 15 %	346 380	370 380	295 170	359 460	384 390	308 595
Částka nad 48násobek průměrné mzdy	190 448	212 880	266 731	270 448	298 560	356 181
Solidární zvýšení 7 %/ druhá sazba 23 %	13 331	14 902	61 348	18 931	20 899	81 922
Daň celkem	359 712	385 282	356 519	378 392	405 290	390 517
Sleva na poplatníka	24 840	24 840	27 840	24 840	24 840	27 840
Daň po slevách	334 872	360 442	328 679	353 552	380 450	362 677
Daňové zvýhodnění	34 608	34 608	34 608	58 812	58 812	58 812
Daň po uplatnění daň. zvýhodnění	300 264	325 834	294 071	294 740	321 638	303 865
Školkovné				13 350	14 600	15 200
Daň po uplatnění školkovného	300 264	325 834	294 071	281 390	307 038	288 665
Výsledek ročního zúčtování	300 264	325 834	294 071	281 390	307 038	288 665
ETR_T (v %)	17,06	17,29	14,94	15,29	15,58	14,03
ETR _{T+SI} (v %)	27,36	27,55	25,06	25,34	25,60	23,91

Zdroj: vlastní výpočty

Graf 3 Vývoj ETR_T u vysokopříjmových poplatníků v letech 2019-2021

Zdroj: vlastní výpočty

Graf 3 byl vytvořen na základě dat z Tabulky 6.3 a 6.4. V tomto grafu lze pozorovat vývoj efektivních sazeb daně. U vysokopříjmových poplatníků, na rozdíl od ostatních skupin, je možno si povšimnout, že rozdíl mezi efektivní sazbou roku 2019 a 2020 není nijak velký. Může za to fakt, že čím jsou mzdy vyšší, tím méně náchylné jsou ke změnám. V případě této skupiny rozdíl tvoří desetiny či setiny procent.

Rok 2021 přinesl poplatníkům výrazné snížení daní. Jejich efektivní sazba se dostává pod úroveň 15% sazby daně. Vlivem snížení základu daně mají poplatníci z vysokopříjmové skupiny nižší daně.

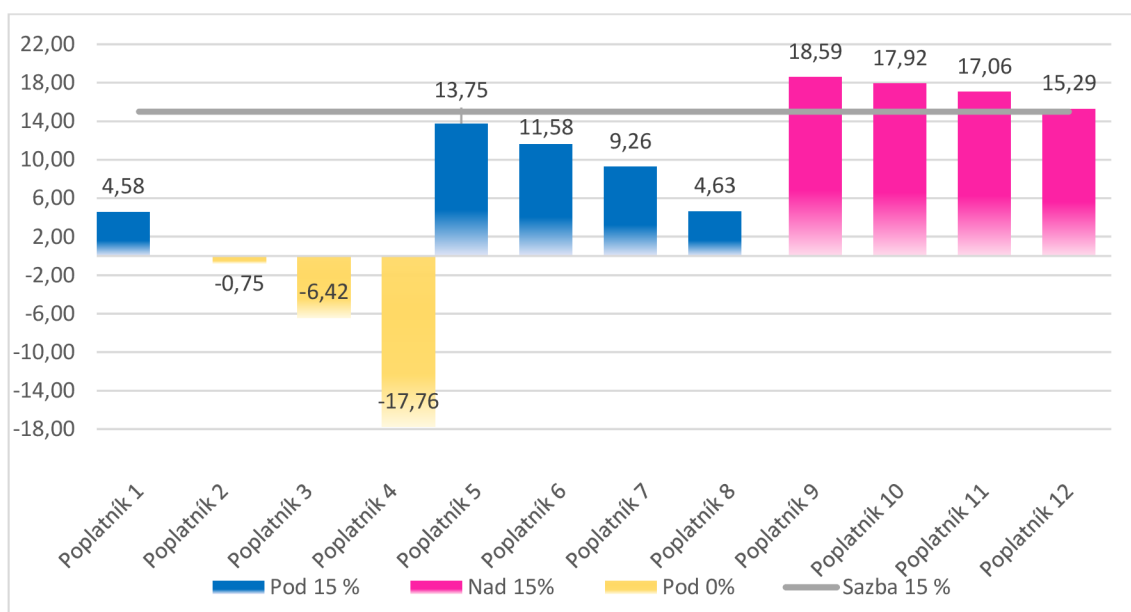
Za povšimnutí stojí také to, že efektivní sazba daně Poplatníka 9 reagovala na zrušení SHM nejcitlivěji oproti ostatním, což je způsobeno faktem, že čím více slev a zvýhodnění člověk využívá, tím nižší je citlivost na změny a obráceně. Rovněž je možné si všimnout, že Poplatníci 10 a 11 mají efektivní sazbu daně v roce 2021, než je tomu u Poplatníka 9 a 12. Na tuto skutečnost má vliv nastavení mezd a změna sazby z 7 % na 23 %. Daňová zátěž je vyšší, než v předešlých letech a daleko více se projevuje na efektivní sazbě daně. V kombinaci s nastavením mezd se potom děje to, že efektivní sazby daně nejsou sestupné, jako tomu je v předešlých letech. Při zachování mezd v původním nastavení a použití staré sazby by efektivní sazby byly sestupné. Při nastavení mezd na stejnou úroveň pro celou skupinu a použitím nové sazby by bylo docíleno rovněž sestupných efektivních sazeb. Obě tyto situace byly namodelovány a propočítány. Při uvedeném nastavení (tedy při ponechání sazby 7 %, nebo při jiném nastavení mezd) se efektivní sazby chovají nadále sestupně.

6.4 Porovnání jednotlivých let

V následujících grafech je možné vidět efektivní sazby daní pro jednotlivé roky u všech poplatníků. Poplatníci, kteří přesáhli hranici 15 % své efektivní daně jsou označeni růžovou barvou. Poplatníci, kteří nepřesáhli hranici 15 %, ale daňovou povinnost mají, jsou označeni modře a poplatníci, kteří mají nárok na daňový bonus jsou označeni žlutou barvou.

Rok 2019 – souhrnný graf

Graf 4 Porovnání nominální a efektivní sazby daně poplatníků 2019

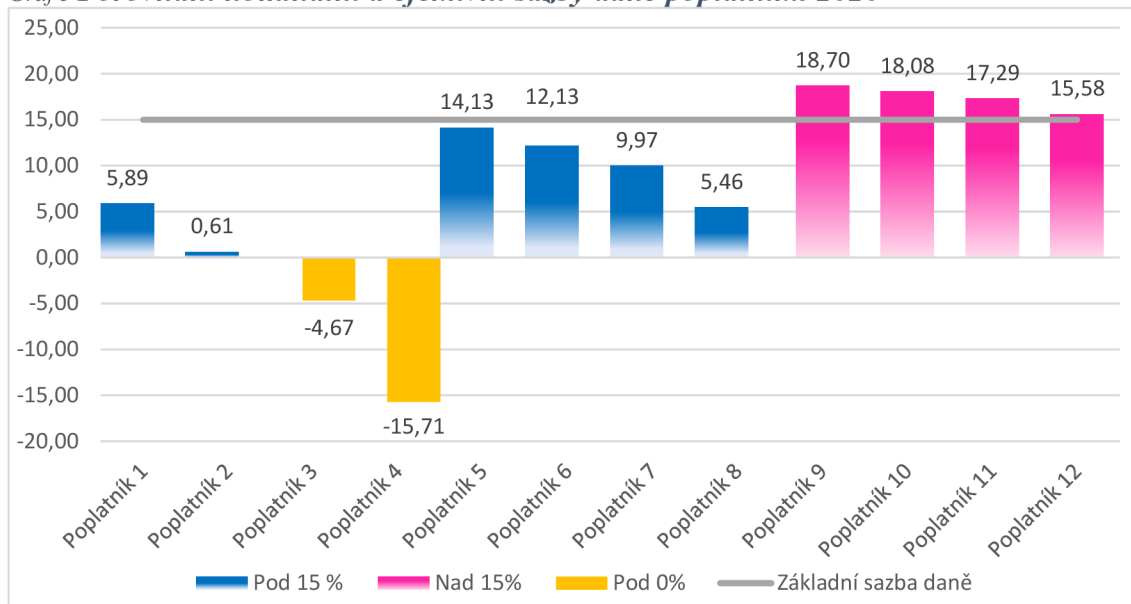
Zdroj: vlastní výpočty

Graf 4 zobrazuje všechny poplatníky a jejich efektivní sazbu daně v porovnání se základní sazbou daně. Jak je vidno, pouze poplatníci s vysokými příjmy jsou zatíženi vyšší než nominální sazbou daně. U poplatníků s nízkými a průměrnými příjmy je na první pohled jasné, že daňová zátěž je u nich nižší, než 15 %. Poplatníci 2, 3, 4 z nízkopříjmové skupiny mají nárok na daňový bonus.

Rok 2020 - souhrnný graf

V roce 2020 nedošlo k žádným změnám ve slevách na dani ani daňovém zvýhodnění. Minimální mzda vzrostla na 14 600 Kč. Poplatníkům vzrostla mzda o 7,1 %.

Graf 5 Porovnání nominální a efektivní sazby daně poplatníků 2020

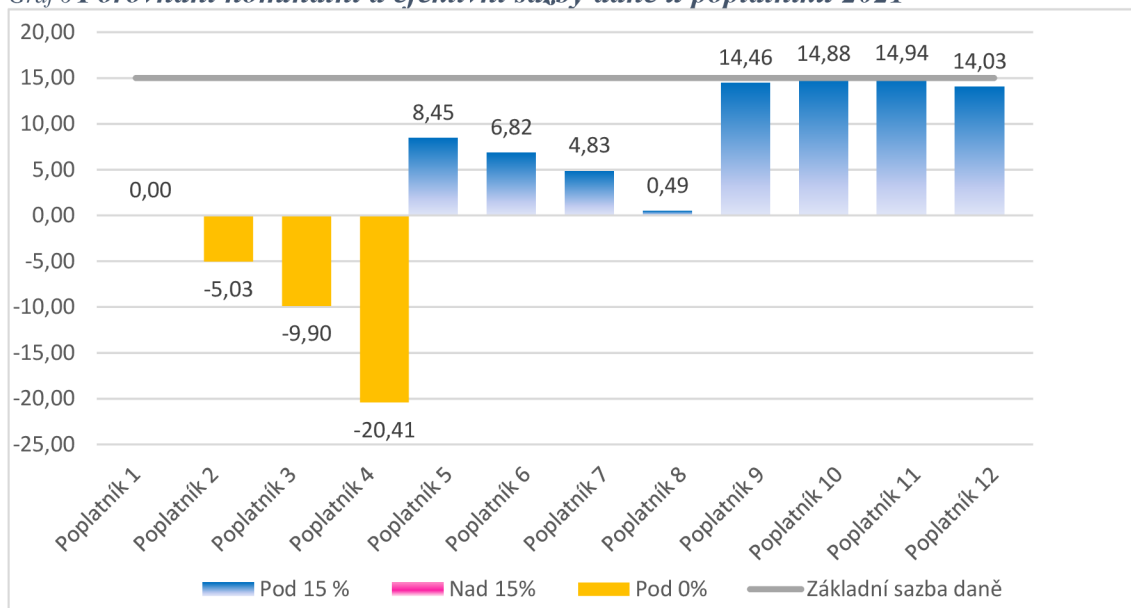
Zdroj: vlastní výpočty

Graf 5 zobrazuje porovnání efektivních sazeb spolu s nominální sazbou daně pro rok 2020. Graf vypadá téměř totožně, jako graf roku 2019, lze si všimnout, že procenta mírně stoupla. Stále se ale drží trend, že vysokopříjmoví poplatníci platí více, než je 15% daň a ostatní poplatníci pod tento limit. V roce 2020 má Poplatník 2 daňovou povinnost. Je to způsobeno růstem mezd, přičemž žádné zvýšení slev nenastalo.

Rok 2021 – souhrnný graf

V roce 2021 byla zvýšena sleva na poplatníka z 24 840 na 27 840 Kč. Minimální mzda je 15 200 Kč. Další změnou je zrušení solidární daně. Od 1.1.2021 je zavedená druhá sazba daně ve výši 23 %. Postup výpočtu tohoto zvýšení daně zůstává stejný. Největší změnou se pro rok 2021 stává zrušení SHM, kdy se mění postup výpočtu daně a hrubá mzda se stává základem daně.

Graf 6 *Porovnání nominální a efektivní sazby daně u poplatníků 2021*

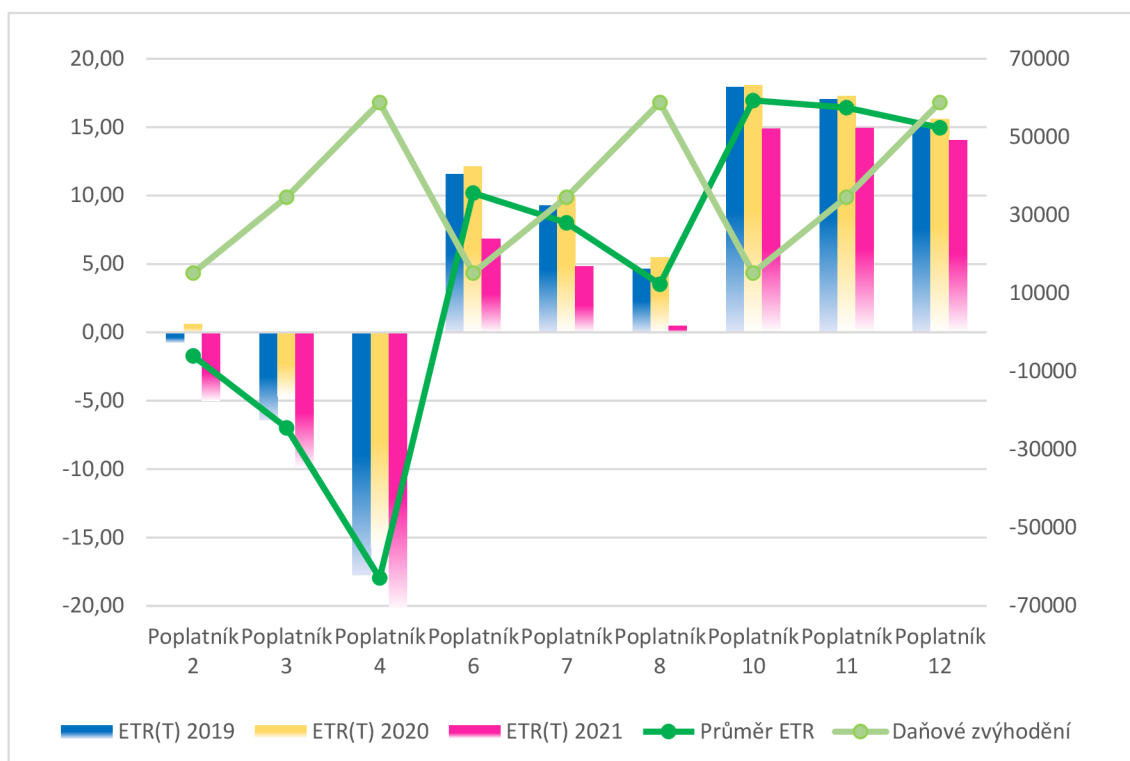
Zdroj: vlastní výpočty

V roce 2021 je efektivní sazba poplatníků nejnižší ze sledovaných let. Poplatníci z nízkopříjmové skupiny neplatí daň žádnou a všichni, s výjimkou Poplatníka 1, který má nulovou daň, mají nárok na daňový bonus. Poplatníci ze středně příjmové skupiny daň platí, ale ne ve výši nominální sazby daně. Ze skupiny vysokopříjmové se všichni z poplatníků dostali pod 15% sazbu daně. Tento efekt má na svědomí právě zrušení SHM. Rovněž i zvýšení slevy na poplatníka u všech a zvýšení školkovného v případě Poplatníka 4, 8, 12.

6.5 Bezdětní a poplatníci s dětmi

Poplatník 1, Poplatník 5 a Poplatník 9 nemají děti, mají nárok pouze na slevu na poplatníka. Není tedy divu, že jejich efektivní sazby jsou ve všech skupinách vždy ty nejvyšší. V následujícím Grafu 7 jsou zobrazeni poplatníci s jedním a více dětmi. Graf je proložen přímkou označující 15% sazbu daně a křivkou zobrazující sumu daňového zvýhodnění na děti. Je potřeba si připomenout, že poplatníci 4, 8, 12 navíc uplatňují slevu na umístění dítěte ve školce. Efektivní sazbu daně ovlivňuje více faktorů, jedním z nich je ale právě daňové zvýhodnění a sleva na školkovné. Je evidentní, že zde platí nepřímá úměra, a tedy čím více dětí poplatník má, respektive čím větší daňové zvýhodnění poplatník uplatňuje, tím nižší je jeho efektivní sazba daně a daňová povinnost.

Graf 7 *Poplatníci s jedním a více dětmi a jejich ETR_T v letech 2019-2021*

Zdroj: vlastní výpočty

V grafu 7 jsou zobrazeny efektivní sazby daní ve sledovaných letech u poplatníků s dětmi. Na vedlejší ose je možné vidět celkové sumy, které poplatníci nárokují jako daňový bonus. Na první pohled je zřejmé, že čím více dětí, tím větší je daňový bonus. Ten ovlivňuje efektivní sazbu daně. Platí zde nepřímá úměra, a tedy čím větší daňový bonus, tím nižší efektivní sazba daně. Tmavě zelená čára značí průměrnou efektivní sazbu daně za sledované roky. V tomto případě není důležitá hodnota, ale tvar této křivky. Jak je vidět „rozpětí nůžek“ mezi ETR_T a výší daňového zvýhodnění hraje u nízkopříjmových poplatníků velkou roli.

Ve středně příjmové skupině se „rozpětí nůžek“ mezi průměrnou ETR_T a daňovým zvýhodněním zplošťuje. U středně příjmových poplatníků nemá daňové zvýhodnění tak vlivný efekt na jejich efektivní sazbu daně, jako tomu je u nízkopříjmových poplatníků.

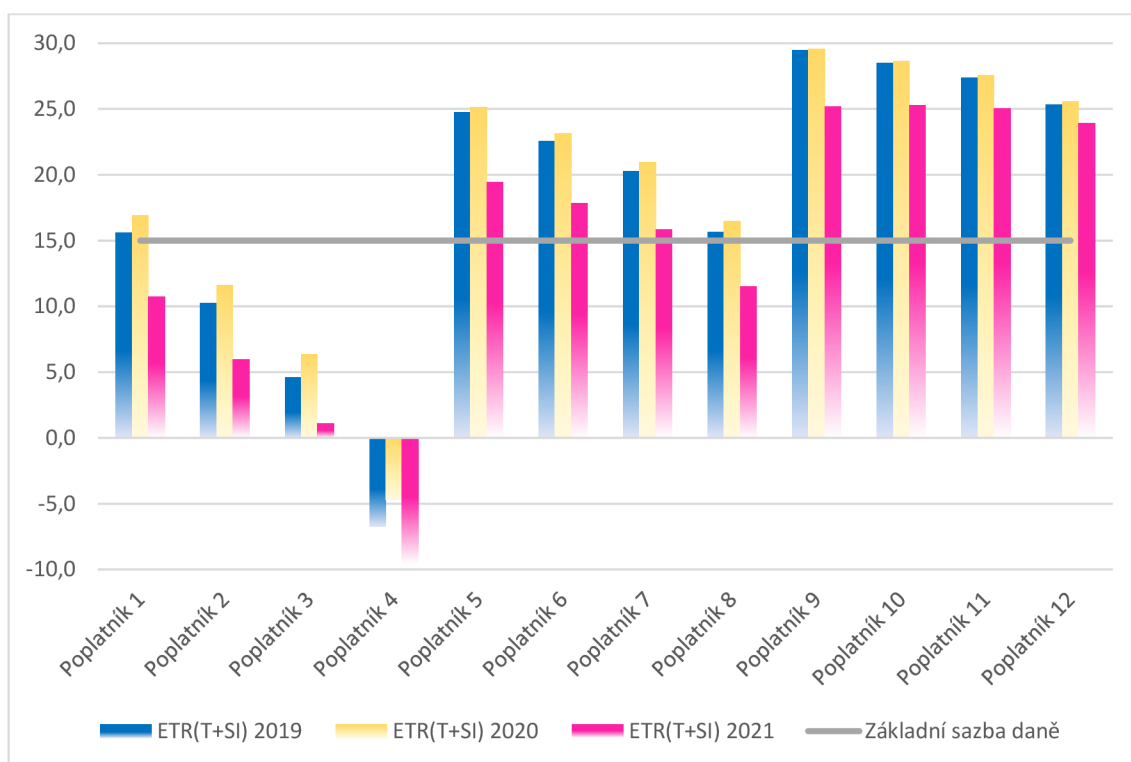
U vysokopříjmových poplatníků je možné sledovat nejmenší rozpětí mezi průměrnou ETR_T za sledované roky a daňovým zvýhodněním. Je evidentní, že čím vyšší příjem poplatník má, tím je křivka efektivní sazby plošší.

6.6 Porovnání rozšířené efektivní sazby

Tento graf kopíruje svým tvarem grafy původních efektivních sazeb daně podle vzorce (1) uvedeného v kapitole 4. Roste i klesá lineárně a svým tvarem kopíruje základní efektivní sazbu daně. Rozšířená efektivní sazba daně reprezentuje částku, která je poplatníkovi odvedena ze mzdy. I přes nulovou daňovou zátěž poplatníci odvádí SP a ZP.

Porovnání efektivních sazeb daně podle vzorce (2), který je uveden v kapitole 4 je znázorněné v Grafu 8. Efektivní sazby jsou spočítány v Tabulkách 6.1, 6.2, 6.3, 6.4.

Graf 8 Porovnání ETR_{T+SI} v letech 2019-2021 (v %)

Zdroj: vlastní výpočty

Jak je možné si všimnout, poplatníci 2, 3, 4 z nízkopříjmové skupiny jsou stále pod hranicí 15% sazby daně. V roce 2021 se Poplatník 1 dostává pod tuto hranici. Poplatník 4 se jako jediný nachází pod hranicí 0% sazby daně, neznamená to ale, že by se ho povinnost platit SP a ZP netýkala. Jeho daňový bonus je větší, než odvedené pojistné, proto je stále pod nulovou hranicí.

U středně příjmových poplatníků je viditelné, že všichni poplatníci, krom Poplatníka 8 v roce 2021, přesahují hranici 15 % ve všech letech. Poplatník 8 se v tomto roce dostane pod hranici nominální sazby daně.

Vysokopříjmoví poplatníci mají své efektivní sazby daně, které jsou sečtené s jejich sociálním pojištěním, vysoko nad úrovní nominální sazby daně. Při tomto způsobu výpočtu překračují poplatníci hranici 15 % téměř dvojnásob.

6.7 Výpočet hraničních mezd

Nyní se práce zaměří na poplatníky a „body zvratu“ jejich hrubých mezd. V případě této práce se za bod zvratu považuje taková výše mzdy, při jejímž překročení či dosažení se mění poplatníková daňová povinnost na daňový bonus a obráceně. Pro účely práce byly zvoleny dvě hranice.

První touto mezí je, od jaké výše mzdy se poplatníkům jejich efektivní sazba daně změní ze záporné na kladnou daňovou povinnost, tedy kdy se poplatník dostane přes hranici nulové daně. Druhý bod zvratu je překročení hranice nominální sazby daně.

Je třeba si uvědomit, že práce aplikuje pouze základní slevy a daňová zvýhodnění, tedy v případě použití jiných dalších slev, budou výsledky jiné. Také musí být brán v potaz fakt, že zaokrouhlování může ovlivnit výsledné body zvratu. Nyní se práce nezaměří na poplatníky dle příjmových skupin, ale dle rodinného nastavení. Tedy budou zkoumány body zvratu pro poplatníky bezdětné, s jedním dítětem, se dvěma dětmi, třemi dětmi + školkové.

Mezi lety 2019 a 2020 nastala nepatrná změna, za tu mohl fakt, že proběhla aktualizace ve výpočtu sociálního pojistného placeného zaměstnavatelem, která byla součástí SHM, ze které se počítala daň. Rok 2021 přinesl výrazný posun.

V Tabulce 6.5 lze vidět hraniční mzdy, kdy při mzdách do dané částky poplatník má nárok na daňový bonus, při mzdách nad touto hranicí je zatížen daňovou povinností. Jak je z tabulky patrné, mezi bezdětným poplatníkem a poplatníkem se třemi dětmi v roce 2019, je přes 350 000 Kč rozdíl. Znovu se zde potvrzuje, že čím více dětí poplatník má, respektive, čím vyšší daňové zvýhodnění poplatník uplatňuje, tím vyšší má daňový bonus. V tomto případě může mít vyšší mzdu, aniž by musel odvádět daň.

Tabulka 6.5 *Hraniční mzdy poplatníků podle počtu dětí pro daňový bonus*

Roky	2019	2020	2021
Bezdětný poplatník	123 700	123 800	185 600
Poplatník s jedním dítětem	199 400	199 500	287 000
Poplatník s dvěma dětma	296 000	296 300	416 300
Poplatník s třemi dětmi + školkové	483 000	489 500	679 000

Zdroj: vlastní výpočty

Bezdětný poplatník uplatňuje pouze základní slevu. Tedy v jeho případě není možné se dostat pod hranici 0 Kč, ale pouze na tuto hranici. Slevou na poplatníka si můžou snížit daňovou zátěž pouze do výše daně. V jeho případě byl bod zvratu spočten pro rok 2019 na 123 700 Kč za rok, tedy 10 309 Kč měsíčně. Tato částka není dostačující, minimální mzda byla v roce 2019 nastavena na 13 350 Kč. Tedy v případě bezdětného poplatníka nebylo možné dosáhnout nulové daňové zátěže v roce 2019 a ani v roce 2020 ze stejného důvodu. Toto platí u hlavního pracovního poměru, se kterým se počítá v této práci. V případě, že by poplatník pracoval na menší než plný úvazek, mohl by mít menší mzdu a dostat se tak na nulovou daňovou povinnost. V roce 2021 při změněném výpočtu mezd hranice posouvá na 185 600 Kč. Tento výpočet byl proveden podle vzorce pro relativní nárůst

Zde se nachází i příhodná příležitost k prozkoumání ETR_{T+SI} . Při nulové efektivní sazbě totiž nízkopříjmovým a středně příjmovým poplatníkům ETR_{T+SI} vychází na 11 % z hrubé mzdy, což je odvod SP a ZP placené zaměstnancem. Je zde tedy krásně a názorně vidět, že i s nulovou povinností jsou poplatníci stále zatíženi odvodem. Efektivní sazby jsou uvedeny v Tabulce 6.6.

Tabulka 6.6 *Rozšířená efektivní sazba daně 2019-2021 (v %)*

Poplatník	Poplatník 1	Poplatník 2	Poplatník 3	Poplatník 4
ETR_{T+SI} 2019	11,00	11,00	11,00	11,00
ETR_{T+SI} 2020	11,00	11,00	11,00	11,00
ETR_{T+SI} 2021	11,00	11,00	11,00	11,00

Zdroj: vlastní výpočty

Tabulka 6.7 udává roční příjmy, při kterých poplatníci dosazují 15% sazby daně.

Tabulka 6.7 *Hraniční mzdy poplatníků podle počtu dětí pro daň vyšší 15 %*

Roky	2019	2020	2021
Bezdětný poplatník	488 500	490 000	1 822 000
Poplatník s jedním dítětem	788 000	790 000	1 888 000
Poplatník s dvěma dětma	1 170 000	1 172 000	1 973 000
Poplatník s Třemi dětmi + školkovné	1 775 000	1 834 000	2 144 000

Zdroj: vlastní výpočty

Opět mezi roky 2019 a 2020 byl jen nepatrný rozdíl. U poplatníka, který má 3 děti a slevu na školkovné by i při mzdě do 48násobku průměrných mezd ve všech letech nepřesahovala 15% daň. U ostatních poplatníků se pro rok 2021 ukazují příjmy do 48násobku jako nedostatečné pro pokoření hranice 15% daně. S tímto souhlasí zjištěné výsledky vysokopříjmové skupiny v roce 2021 (viz kapitola 6.1.3). V roce 2021 se vlivem

zrušení SHM a zvýšení slevy na poplatníka stalo to, že poplatníci s běžnými příjmy do 48násobku průměrné mzdy nepřekročily sazbu daně 15 %.

Z výpočtů vychází dva jasné a zřetelné výsledky. Nízkopříjmoví poplatníci nikdy neplatí daně vyšší, jak 15 %. Rovněž platí fakt, že pouze vysokopříjmoví poplatníci mohou přesáhnout tuto hranici. V případě mezd do 48násobku průměrné mzdy není možné v aktuálním nastavení výpočtu daně pro nízkopříjmového či středně příjmového poplatníka přesáhnout daň 15 %.

Je důležité si uvědomit, že existuje nespočet možností, jak si daně snížit, i proto jsou tyto hranice spíše orientační. Také dochází k častým změnám ve výpočtech daní, se kterými se mění i tyto hranice. Při aktuálním nastavení výpočtu je patrné, že vyšší efektivní sazbou, než je 15 % jsou zatíženi poplatníci s nejvyššími příjmy. Poplatníci s nižšími příjmy, než 48násobek průměrné mzdy, takto vysokých procent nedosahují. Na druhé straně poplatníci s nízkými příjmy nejsou zatíženi daní, pokud nepřesahují vypočtené hranice. V případě překročení se jich týká daňová zátěž.

7 Vyhodnocení a diskuse

Vyhodnocení daňového zatížení poplatníků je složitý úkol. Ačkoliv čísla jsou jasná, to, jestli je nějaká zátěž dostatečná, nebo již příliš vysoká není snadné říct. Záleží především na názoru a zkušenostech daného analytika.

Jak již bylo několikrát zmíněno, nominální sazba daně je 15 %. Tedy efektivní sazby, které přesahují 15% sazbu se dají ohodnotit jako vysoce zatěžující poplatníka. Efektivní sazby pod 15 % lze hodnotit naopak jako málo zatěžující, v případě záporné efektivní sazby daně jako nezatěžující.

V práci byly použity dva ukazatele Základní efektivní sazba a Rozšířená efektivní sazba. Oba tyto vzorce přinesly do práce různé pohledy na sledovanou problematiku zatížení poplatníků daní z příjmů.

Vzorec základní udává daňové zatížení poplatníka. Oproti tomu rozšířená efektivní sazba daně stanovuje celkové zatížení poplatníka, tedy kolik procent ze mzdy bude odvedeno. Rozšířená sazba obsahuje daň a povinné pojistné placené zaměstnancem.

Rozdíl u všech poplatníků mezi roky 2019 a 2020 znamenal pro poplatníky růst efektivních sazeb daně. To bylo způsobeno růstem mezd. Mezi roky 2020 a 2021 naopak došlo k poklesu těchto sazeb u všech poplatníků. Což zapříčinilo zrušením SHM a zvýšení slevy na poplatníka.

Další zajímavostí, kterou je třeba zmínit, jsou intervaly efektivních sazeb v jednotlivých skupinách v roce 2021. Zatímco u nízkopříjmových poplatníků je rozsah od 0 % do -20,4 %, u středně příjmových poplatníků se pohybuje mezi 8,45 % a 0,49 %, u vysokopříjmových poplatníků potom pouze v rozmezí necelého procenta, od 14,03 % do 14,94 %. Stejným způsobem se chovaly ostatní roky, tedy nízkopříjmová skupina měla největší interval, vysokopříjmová nejmenší. U nižších příjmů hrají velikou roli slevy a daňová zvýhodnění, která jsou důvodem těchto širších intervalů, zatímco u vyšších příjmů již nemají takový efekt.

Při porovnání skupiny nízkopříjmových, středně příjmových a vysokopříjmových je patrné, že zdanění vysokopříjmových poplatníků je neúměrně vyšší než u ostatních. Skupina bezdětných poplatníků se skládá z Poplatníka 1, 5 a 9. Při porovnání poplatníků mezi sebou bylo zjištěno následující. Poplatník 1 má v roce 2021 nulovou daňovou povinnost. Oproti tomu Poplatník 5, který má průměrnou mzdu, a měl tedy mzdu vyšší jak 2násobek, má daňovou zátěž ve výši 35 940 Kč, tedy kdyby se daň chovala lineárním způsobem, Poplatník 1 by měl daň ve výši cca 15 000 Kč. Při stejném postupu srovnávání

vyjde najevo, že Poplatník 9, který má mzdu 4krát vyšší, tak platí více jak 7krát vyšší daň, ve srovnání s Poplatníkem 5. Rozdílem jejich daňových povinností je částka 221 542 Kč. Poplatník 10 má vůči Poplatníkovi 9 10krát vyšší mzdu. Jeho daňová povinnost je 257 482 Kč, což je více jak čtvrt milionu rozdíl proti Poplatníkovi 1.

Druhou skupinou jsou poplatníci s jedním dítětem, tedy Poplatníci 2, 6, 10. Poplatník 2 má mzdu téměř 2,5krát nižší oproti Poplatníkovi 6, a rozdíl v daňové povinnosti je 46 725 Kč. Poplatník 10 má mzdu 3,6krát vyšší, než Poplatník 6 a téměř 9krát vyšší než Poplatník 2. Rozdíl v daňové povinnosti mezi Poplatníkem 10 a 6 je 243 575 Kč. Mezi Poplatníkem 10 a 2 činí rozdíl v daňové povinnosti 290 300 Kč, mzdu má Poplatník 10 téměř 9x vyšší.

Další skupinou jsou Poplatníci 3, 7, 11, kteří mají dvě děti. Poplatník 7 měl proti Poplatníkovi 3 2,4krát větší mzdu a rozdíl na daních byl přes 50 000 Kč. Poplatník 11 má mzdu 3krát vyšší než Poplatník 7 a téměř 8krát vyšší než Poplatník 3. Rozdíl v daňových povinnostech pro Poplatníka 11 oproti Poplatníkovi 7 je 264 389 Kč a je tedy 10krát vyšší. Mezi poplatníkem 11 a 3 je rozdíl 318 899 Kč.

Poslední skupinou jsou poplatníci 4, 8, 12. Ti mají každý tři děti. Poplatník 8 měl na rozdíl od Poplatníka 4 mzdu 2,4krát vyšší a rozdíl v dani byl 62 145 Kč. Poplatník 12 měl mzdu téměř 3krát vyšší jak Poplatník 8 a více jak 7krát vyšší než poplatník 4. Daňová povinnost Poplatníka 12 byla proti Poplatníkovi 8 285 232 Kč a ve srovnání s Poplatníkem 4 zaplatil o téměř 350 000 Kč víc.

Krajňák (2018) použil k porovnání poplatníků v letech efektivní sazbu daně. Jeho výsledky rovněž vykazovaly trend, jako výsledky této práce. Tedy že poplatníci bezdětní mají vyšší efektivní sazby ve všech zkoumaných letech. Poplatníci s dětmi potom měli efektivní sazby daně nižší.

Váňová (2019) ve své diplomové práci dospěla ke stejnému závěru jako bylo zhodnoceno v této bakalářské práci. Při zjišťování efektivních sazeb u vybraného vzorku poplatníků rovněž docházelo k tomu, že bezdětní poplatníci dosahovali vždy těch nejvyšších efektivních sazeb daně.

Rovněž Opletalová (2019) ve své diplomové práci zkoumala, jaký efekt by mělo znovuzavedení hrubé mzdy, jako základ daně. V práci počítala se zvýšením sazby daně z 15 % na 19 %, k čemuž nakonec nedošlo. I přes tento fakt ale dozněla k závěru, že zavedení HM jako základu daně by vedlo ke snížení daňové povinnosti jí zkoumaných hrubých mezd.

Vančurová a Klaraz (2017) ve svém článku zkoumali efekty znovuzavedení hrubé mzdy, jako základ daně pomocí tzv. hranice bezpečného nezdaněného příjmu. Zkoumali, kolik z poplatníků se bude v důsledku navrhovaných změn přesouvat ze skupin, kterou nazývali „pravděpodobně zdaňovaní poplatníci“ do skupiny „bezpečně nezdanění poplatníci.“ Tvrdí: „Existuje tak určitá minimální výše základu daně, který efektivně nepodléhá žádnému zdanění, a tato hranice je závislá na výši uplatněných odpočtů, slev a výši nominální sazby.“¹⁷ Práce počítá pouze se základní slevou na poplatníka. Výsledkem jejich šetření bylo, že zrušením superhrubé mzdy se velké procento poplatníků přesune do zóny bezpečně nezdaněných poplatníků.

Na stejném principu byly zjišťovány hraniční mzdy pro daňový bonus a placení daně vyšší jak 15 %. Z této práce nevyplývá, kolik poplatníků díky zrušení SHM má nárok na daňový bonus, jelikož práce zkoumá pouze 12 modelových poplatníků. Z práce je naopak jasné, že všichni poplatníci, mající příjmy do uvedených částek v Tabulce 6.5 a kteří mají stejné nastavení (rodinné nastavení, slevy na daních), mají nárok na daňový bonus. Pokud poplatníci mají mzdy do hranic z Tabulky 6.7 a opět stejné nastavení slev a zvýhodnění, nemusí se obávat zdanění vyššího než 15 %. Tato práce rovněž potvrzuje, že uplatnění slevu, odpočtů a samotná výše nominální sazby daně má značný vliv na tyto hranice.

Při rozhovoru s dvěma nejmenovanými poplatníky vyšlo najevo, že Poplatník A s hrubou mzdou 30 000 Kč, který uplatňuje slevu na dvě děti pocítil změnu a od nového roku má přibližně o 2 000 Kč navíc k výplatě. Poplatník B pobírající mzdu 50 000 Kč hrubého měsíčně, který neuplatňuje žádné jiné slevy než slevu na poplatníka, má od nového roku zhruba o 2 500 Kč více. Poplatník A byl v roce 2020 nad hranicí 0 % daně, přesněji na 3,22 %, v roce 2021 potom dosáhl Poplatník A daňového bonusu a jeho efektivní sazba je -2,35 %. Poplatník B měl efektivní sazbu daně v roce 2020 vyšší jak 15 %, v roce 2021 mu byla spočtena pod hranicí 15 %. Zrušení SHM zapůsobilo pozitivně pro oba tázané poplatníky.

Na otázku, zda si myslí, že zrušení SHM bylo moudré rozhodnutí, odpověděli poplatníci téměř jednohlasně. Sice je potěšilo, že mají nyní více peněz, na druhou stranu si ale myslí, že vláda brzo někde jinde ty získané peníze získá zpět. Poplatník B navíc projevil obavu pro budoucí generace a finanční situaci státu.

¹⁷ Vančurová, A. – Klaraz, S. (2017): Dopady znovuzavedení hrubé mzdy jako základu daně z příjmů FO. str. 59

Podle Bodešínské (2017) je český daňový systém progresivní. Podle jejího názoru je progresivita jevem potřebným pro správné fungování přerozdělování. K těmto názorům autorky se tato bakalářská práce přiklání. I přes lineární sazbu daně (vlivem slev, daňovým zvýhodnění, solidárnímu zvýšení atd.), dochází k tomu, že poplatníci neplatí daně ve výši 15 %. Tímto je způsobena ona progresivita. Díky existenci solidárního zvýšení daně (letos tedy druhé sazby daně) se od bohatých vybírá víc peněz, které mohou být použity na sociální či jiné účely. Progresivitu českého daňového systému potvrzuje rovněž Opletalová (2019).

Zrušením SHM přineslo státnímu rozpočtu veliký propad v příjmech, tedy přerozdělování není možné v takové míře, jako tomu bylo doteď. Je jen otázkou času, kdy dojde k další reformě daní. Bylo by vhodné pokračovat ve sledování a navázat na tuto problematiku i v následujících letech.

8 Závěr

Cílem práce bylo vyhodnocení zatížení daní z příjmů ze závislé činnosti u vybrané skupiny poplatníků. Z vypočtených efektivních sazeb poplatníků práce došla k závěru, že pokud je hodnota efektivní sazby nižší než nominální sazba daně, zatížení lze hodnotit jako nízké. Pokud poplatník platí více, jeho daňové zatížení je vysoké.

Z vyhodnocených výsledků je patrné, že efektivní sazbu daně, a tedy i výslednou daňovou povinnost ovlivňuje více faktorů. Největším faktorem ovlivňující výši daně a efektivní sazbu je poplatníkuv příjem. Poplatníci s vyššími příjmy jsou neúměrně více zatíženi oproti poplatníkům s nižšími příjmy. Nízkopříjmoví poplatníci nikdy neplatí daně vyšší, jak 15 %. Pouze poplatníci s vyššími příjmy, než je 48násobek průměrné mzdy, se mohou dostat nad 15% efektivní sazbu daně.

Dále daň ovlivňují daňové slevy a daňová zvýhodnění. Ty hrají velkou roli především u nízkopříjmových poplatníků, kdy ve většině případů způsobují to, že poplatník není daní zatížen vůbec a má nárok na daňový bonus. Toto zjištění vede k závěru, že český daňový systém je výrazně nakloněn rodinám s dětmi.

Během srovnávání poplatníků bylo zjištěno, že bezdětní poplatníci mají ve všech mzdových skupinách, tedy v případě této práce ve skupině nízkopříjmových, středně příjmových a vysokopříjmových poplatníků, vždy tu nejvyšší efektivní sazbu daně. Zároveň bylo zjištěné, že čím vyšší mzdy, tím menší flexibilita při reakcích na změny ve výpočtu daně. Efektivní sazba daně je ovlivněna velikostí příjmu poplatníků, a čím vyšší je příjem, tím je křivka efektivní sazby plošší.

Zrušení SHM mělo velice pozitivní vliv na efektivní sazby daně všech poplatníků a vedlo ke snížení jejich daňového břemene. Rovněž došlo ke zjednodušení výpočtu daně.

Vezme-li práce v úvahu fakt, že v česku pro 2. čtvrtletí 2021 je medián mezd¹⁸ 32 408 Kč¹⁹, potom je z dostupných výpočtů zjevné, že většina českých poplatníků není zatížena daní vyšší, než 15 % a tedy že daňové zatížení obyvatel České republiky lze hodnotit jako nízké.

¹⁸Ten tvoří hranici, kde polovina obyvatelstva má větší příjmy a druhá polovina menší než stanovený medián | ČSÚ. *Český statistický úřad* | ČSÚ [online].

¹⁹ Průměrné mzdy - 2. čtvrtletí 2021 | ČSÚ. *Český statistický úřad* | ČSÚ [online].

Summary

The thesis deals with the issue of tax burden for selected subjects. As a general rule, every working person pays a tax from their incomes. For every taxpayer applies the same amount of income taxation. In the Czech Republic it is called the nominal tax rate and presents 15%. Despite this fact, each income has their own real tax rate. This happens due to tax advantages, rebates and state contributions, which is individual for each taxpayer. The thesis introduces the definition of taxes, tax system in the Czech Republic and mainly is focused on personal taxes. Subsequently, the thesis handles with calculating nominal and real tax on chosen subjects. Using a data analysis of the taxpayer, their real tax rate was determined and then compared with the nominal one. The conclusion evaluates the impact of the tax burden on taxpayers.

Key words: tax, taxpayer, tax burden, personal income tax, tax calculation

JEL classification: H23, H24, K34

Zdroje

Odborná literatura

1. Hnátek, M. (2016-). Zcela legální daňové triky: pro podnikatele, svobodná povolání, pronajímatele, zaměstnance, studenty, seniory. ESAP.
2. Macháček, I. ([2019]). Optimalizace daně z příjmů fyzických osob: postupy, jak platit co nejnižší daň. ANAG.
3. Pelech, P., Lošťák, M., & Rindová, I. ([1993]-). Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti v roce ... ANAG.
4. Šubrt, B., Leiblová, Z., Příhodová, V., Skoumalová, A., Daněk, A., Příkrylová, H., Šimčíková, R., Lukešová, D., Dorčáková, J., Mikyska, M., Krajčíková, Z., & Ztratil, M. ([1996]-). *Abeceda mzdové účetní ...* ANAG.
5. Vančurová, A., & Klazar, S. (2019). *Daňový systém ČR: cvičebnice*. 1. VOX.
6. Vančurová, A., Láchová, L., & Zídková, H. (2020). *Daňový systém ČR 2020*. Wolters Kluwer.

Online zdroje – články a knihy

7. Andrlík, B. 2014. Measurement of Effectiveness of Personal Income Tax in the Tax System of the Czech Republic. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 62(2): 307–314. Dostupné z: <https://acta.mendelu.cz/pdfs/acu/2014/02/01.pdf>
8. Bodešínská, Tereza. (2017). Dopad daně z příjmů fyzických osob na vybranou skupinu poplatníků [Diplomová práce, Jihočeská Univerzita v Český Budějovicích]. *Theses.cz* Dostupné z: https://theses.cz/id/faqbrj/#panel_html
9. Friedrich, V., Maková, K., & Široký, J. (2012). Testing the predicative ability of the tax progressiveness indices (using the example of an employee in the Czech Republic in 1993-2008). *E+M Ekonomie a Management*, 15(1), 4-16. Dostupné z: http://www.ekonomie-management.cz/download/1379590471_de70/2012_01+Testing+the+predicative+ability+of+the+tax+progressiveness+indices.pdf
10. Krajňák, M. (2018). Selected Aspects of Personal Income Tax in the Czech Republic. *Journal of Applied Economic Sciences*, Volume XIII, Fall 5(59): 1442 – 1452. Dostupné z: <https://www.ceeol.com/search/viewpdf?id=740417>

11. Opletalová, Kristýna. (2019). Analýza dopadů znovuzavedení hrubé mzdy jako základu daně z příjmů fyzických osob v České republice [Diplomová práce, Vysoká škola Báňská – technická univerzita Ostrava]. Dspace.vsb.cz Dostupné z: https://dspace.vsb.cz/bitstream/handle/10084/135849/OPL0011_EKF_N6208_6202T049_2019.pdf?sequence=1
12. Vančurová, A. – Klazar, S. (2017).: Dopady znovuzavedení hrubé mzdy jako základu daně z příjmů FO. Český finanční a účetní časopis, 2017, roč. 12, č. 1, s. 53–69. Dostupné z: <http://cfuc.vse.cz/pdfs/cfu/2017/01/04.pdf>
13. Váňová, Petra. (2015). Vliv nominální sazby daně z příjmů fyzických osob na progresi efektivního zdanění příjmů fyzických osob v zemích Evropské unie [Diplomová práce, Mendelova univerzita Brno]. Theses.cz. Dostupné z: https://theses.cz/id/wp7chs/zaverecna_prace.pdf

Zákony

14. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
15. Zákon č. 262/2006 Sb. Zákoník práce. Dostupné online: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262#cast3>
16. Zákon č. 592/1992 Sb. o pojistném na veřejné zdravotní pojištění Dostupné online: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-592>
17. Zákon č. 589/1992 Sb. o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti Dostupné online: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-589>
18. Nařízení vlády č. 213/2018 Sb. Dostupné online: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2018-213>
19. Nařízení vlády č. 260/2019 Sb. Dostupné online: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2019-260>
20. Nařízení vlády č. 381/2020 Sb. Dostupné online: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2020-381>

Online zdroje dat

21. Den daňové svobody | MPSV. Ministerstvo práce a sociálních věcí | MPSV [online]. Dostupné z: <https://www.dendanovesvobody.cz/tiskove-zpravy/den-danove-svobody-2021/>
22. Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy - 1. čtvrtletí 2021 | ČSÚ. Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/evidencni-pocet-zamestnancu-a-jejich-mzdy-1-ctvrtleti-2021-8xkhn96l5c>

23. Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2019 | ČSÚ. *Český statistický úřad* | ČSÚ [online].
Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2019>
24. Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2020 | ČSÚ. *Český statistický úřad* | ČSÚ [online].
Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2020>
25. Přehled o vývoji částek minimální mzdy | MPSV. Ministerstvo práce a sociálních věcí | MPSV [online]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/prehled-o-vyvoji-castek-minimalni-mzdy>

Seznam zkratk

SHM – super hrubá mzda

HM – hrubá mzda

ZD – základ daně

RZ – roční zúčtování

ZP – zdravotní pojištění

SP – sociální pojištění

DP – daňové přiznání

DPFO – daň z příjmů fyzických osob

ČSÚ – Český statistický úřad

ETR_T – effective tax rate (efektivní sazba daně základní)

ETR_{T+SI} – effective tax rate (efektivní sazba daně rozšířená)

Seznamy

Seznam tabulek

Tabulka 2.1 Výpočet základu daně.....	6
Tabulka 3.1 Slevy na dani 2020 (v Kč).....	14
Tabulka 3.2 Daňové zvýhodnění na děti (v Kč).....	15
Tabulka 3.3 Výpočet záloh na daň.....	16
Tabulka 4.1 Výpočet DPFO	23
Tabulka 5.1 Roční mzdy nízkopříjmových poplatníků (v Kč).....	24
Tabulka 5.2 Roční mzdy středně příjmových poplatníků (v Kč).....	24
Tabulka 5.3 Roční mzdy vysokopříjmových poplatníků (v Kč)	25
Tabulka 5.4 Roční výčet slev (v Kč)	25
Tabulka 6.1 Výpočet mezd nízkopříjmové skupiny poplatníků (v Kč).....	28
Tabulka 6.2 Výpočet mezd středně příjmové skupiny poplatníků (v Kč)	30
Tabulka 6.3 Výpočet mezd vysokopříjmové skupiny poplatníků 9 a 10.....	32
Tabulka 6.4 Výpočet mezd vysokopříjmové skupiny poplatníků 11 a 12.....	33
Tabulka 6.5 Hraniční mzdy poplatníků podle počtu dětí pro daňový bonus	40
Tabulka 6.6 Rozšířená efektivní sazba daně 2019-2021 (v %).....	41
Tabulka 6.7 Hraniční mzdy poplatníků podle počtu dětí pro daň vyšší 15 %	41
Tabulka 9.1 Vývoj minimální mzdy 2000-2021	53

Seznam grafů

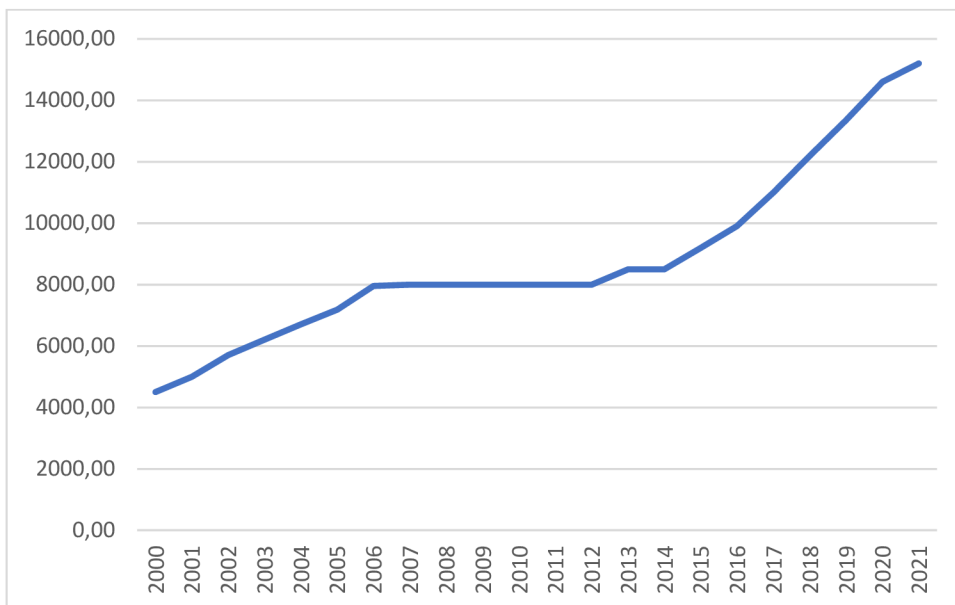
Graf 1 Vývoj ETR _T u nízkopříjmových poplatníků v letech 2019-2021 (v %)	29
Graf 2 Vývoj ETR _T u středně příjmových poplatníků 2019-2021 (v %).....	31
Graf 3 Vývoj ETR _T u vysokopříjmových poplatníků v letech 2019-2021	34
Graf 4 Porovnání nominální a efektivní sazby daně poplatníků 2019.....	35
Graf 5 Porovnání nominální a efektivní sazby daně poplatníků 2020.....	36
Graf 6 Porovnání nominální a efektivní sazby daně u poplatníků 2021	37
Graf 7 Poplatníci s jedním a více dětmi a jejich ETR _T v letech 2019-2021	38
Graf 8 Porovnání ETR _{T+SI} v letech 2019-2021 (v %)	39

Seznam schémat

Schéma 1 Členění sociálního pojistného.....	18
---	----

Přílohy

Tabulka 0.1 Vývoj minimální mzdy 2000-2021

Zdroj: vlastní zpracování na základě informací z mpsv.cz